Nr 97.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående höjning av anslaget till överståthållarämbetet, avseende ökat bidrag till avlöning åt den under andre stadsfogden i Stockholm lydande exekutionsbetjäningen; given Stockholms slott den 26 mars 1915.

Med åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att å staten för överståthållarämbetet, i stället för det till avlöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm upptagna belopp, 12,200 kronor, från och med år 1916 såsom bidrag till avlöning åt den under andre stadsfogden i Stockholm lydande exekutionsbetjäningen anvisa ett belopp av 21,000 kronor samt till följd därav från och med år 1916 höja det å riksstaten uppförda ordinarie anslaget till överståthållarämbetet från 97,822 kronor med 8,800 kronor eller till 106,622 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oscar von Sydow.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 mars 1915.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde:

Vid anmälan av de frågor, som tillhöra regleringen av riksstatens sjätte huvudtitel för år 1916, omnämnde jag under punkten 8, på sätt statsrådsprotokollet över civilärenden för den 14 januari 1915 närmare utvisar, hurusom överståthållarämbetet i underdånig skrivelse den 21 oktober 1913 hemställt om utverkande av höjning av de till avlöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm utgående statsmedel samt att ärendet remitterats till löneregleringskommittén, vars yttrande vore att förvänta inom sådan tid, att tillfälle torde bliva berett att underställa Kungl. Maj:t frågan om avlåtande av proposition i ämnet till 1915 års riksdag.

I enlighet med min hemställan beslöt Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att i avbidan på den proposition, som kunde komma att i ämnet avlåtas, för ändamålet beräkna en höjning från och med år 1916 av det å ordinarie stat upptagna anslaget till överståthållarämbetet, 97,822 kronor, med 10,000 kronor eller till 107,822 kronor.

Sedan löneregleringskommittén avgivit sitt den 28 januari 1915 dagtecknade underdåniga betänkande i fråga om anslag till avlöning åt

exekutionsbetjäningen i Stockholm, är förevarande ärende numera i det skick, att detsamma kan underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Genom överståthållarämbetets omförmälda skrivelse den 21 oktober 1913 — för vars innehåll jag längre fram får tillfälle att närmare redogöra — har bragts å bane den för bedömande av den i skrivelsen gjorda framställningen principiellt väsentligen bestämmande frågan om skyldighet för statsverket att vidkännas kostnad för avlönande av exekutionsbetjäningen i Stockholm. Denna fråga har sedan lång tid tillbaka vid olika tillfällen och med skiljaktiga resultat varit föremål för såväl olika statsmyndigheters som Stockholms kommunala myndigheters prövning.

Med hänsyn härtill och för vinnande av erforderlig orientering rörande det förevarande ärendets innebörd torde det vara påkallat att till en början, i den mån ändamålet kräver, lämna redogörelse för, huru för närvarande överståthållarämbetet är organiserat och kostnaderna för detsamma bestridas.

Beträffande överståthållarämbetets nuvarande *organisation* har lönereglerings-kommittén i sitt nämnda betänkande meddelat följande sammanfattning. Överståthållarämbetets organisation.

För det ämbetsverk, överståthållarämbetet utgör, är *överståthållaren* chef. Han äger att ensam besluta i alla ärenden, som av honom handläggas, men är dock pliktig att i sådana, där särskild föredragande finnes, inhämta dennes samt dessutom i vissa polisväsendet rörande mål, »där så ske kan», polismästarens mening.

Underståthållarens uppgift är att, vid ledighet i överståthållarens ämbete samt då överståthållaren åtnjuter semester eller är hindrad av förfall, förestå ämbetet, för så vitt ej Konungen förordnat annan person att uppehålla detsamma. Därjämte har underståthållaren, då överståthållaren är i ämbetsutövning, att i dennes ställe handlägga vissa ärenden (utsökningsmål, föreskrivna åtgärder beträffande avhandlingar om lösöreköp m. fl.), där överståthållaren ej finner nödigt att själv med dem taga befattning, ävensom att i andra avseenden, när det erfordras och överståthållaren det äskar, bestrida hans åligganden. Vidare är underståthållaren i överståthållarens ställe ständig ordförande i vissa direktioner och styrelser.

De till överståthållarämbetet hörande ärendena handläggas på tre avdelningar: *överståthållarämbetets kansli, överståthållarämbetet för uppbördsärenden* och *överståthållarämbetet för polisärenden.*

I *kansliet* äro anställda en sekreterare, som bland annat är föredragande för de i kansliet förekommande ärenden, samt två notarier.

Närmast under kansliet räknas lyda de tre stadsfogdarna. Under stadsfogdarna stå för tjänstens bestridande, jämte biträden å deras expeditioner och en uppbördsinspektör, tillhopa 51 exekutionsbetjänte, av vilka under förste stadsfogden lyda 7 och under andre stadsfogden 10 »utmätningsmän» samt under tredje stadsfogden 34 »uppbördsmän».

Beträffande *avdelningen för uppbördsärenden* har denna såsom chef kamreraren, vilken jämväl är föredragande inför överståthållaren. Till denna avdelning höra vidare en revisor, tillika bokhållare, och 2 kammarskrivare samt ytter-

ligare 18 uppbördskommissarier, av vilka dock 2 äro allenast tillförordnade med hänsyn därtill, att en av stadsfullmäktige i Stockholm och överståthållarämbetet anordnad utredning rörande lönereglering m. m. för, bland annat, uppbördsverket ännu icke lett till slutligt avgörande.

Inom *avdelningen för polisärenden* äro anställda: polismästaren, vilken är chef för polispersonalen samt i poliskammaren handlägger där förekommande ärenden och i överståthållarens ställe utövar högsta polismyndigheten i alla de polisväsendet rörande frågor, med vilka överståthållaren icke själv tager befattning; polisdomaren, som i polisdomstolen handlägger och avdömer dithörande mål, samt sekreteraren, vilken har, bland annat, att inför överståthållaren föredraga de till förevarande avdelning hörande ärenden, som icke enligt vederbörliga föreskrifter äro hänvisade till handläggning i poliskammaren eller polisdomstolen.

Inom avdelningen äro ytterligare anställda: förste och andre polisintendenterna, vilka närmast under polismästaren utöva förmanskap för polispersonalen; förste notarien, som bland annat är föredragande i de under polismästarens avgörande hörande mål; 4 notarier; en räkenskapsförare samt 3 kanslister. Härtill komma en magasinsförvaltare samt 2 amanuenser och åtskilliga biträden ävensom telefonister.

Till denna avdelning höra vidare förste, andre och tredje stadsfiskalerna samt polispersonalen. Den sistnämnda utgöres enligt Stockholms stads stat för år 1915 av följande antal innehavare av ordinarie tjänst: 17 poliskommissarier, en föreståndare för prostitutionsavdelningen, 63 överkonstaplar, 94 inspektions- och likställda konstaplar samt 578 konstaplar.

Slutligen äro att såsom hos överståthållarämbetet anställda omnämna åtskilliga förste vaktmästare, vaktmästare och ordonnanser samt manliga och kvinnliga extra tjänstinnehavare.

Kostnaden för överståthållarämbetet.

I fråga om den totala *kostnaden* för uppehållandet av den verksamhet, som tillkommer överståthållarämbetet med underlydande — härvid således inberäknat ej blott avlöning till ovan omförmälda befattningshavare utan också utgifter för hållande av tjänstelokaler, inventarier, bränsle, lyse, renhållning och dylikt, skriv- och tryckkostnader, böcker, beklädnad och beväring, läkarvård, pensioner och understöd m. m. — anför löneregleringskommittén, att densamma enligt Stockholms stads utgifts- och inkomststat för år 1915 uppgår till 3,305,839: 11 kronor, vartill kommer boställe för överståthållaren.

För bestridande av denna kostnad tillskjuter staten i form av statsanslag sammanlagt 108,122 kronor. Därav utgår en del direkt för bestridande, till fullo eller till viss andel, av bestämda utgifter, en annan del åter har karaktär av bidrag till gäldande av kostnaderna för viss verksamhetsgren. Vad som erfordras utöver statens tillskott faller på Stockholms stad.

Beträffande de inkomster, med vilka Stockholm har att möta den på staden fallande andelen av ovannämnda totalkostnad, nämnes, att inkomster av den beskaffenhet, att de tillföras staden genom överståthållar-

ämbetets verksamhet eller eljest annorledes än i form av anslag av statsmedel, enligt inkomst- och utgiftsstaten för år 1915 beräknats till sammanlagt 188,730 kronor. Sammanlagda beloppet av statsanslag och övriga inkomster skulle sålunda utgöra 296,852 kronor.

Statsanslag.

Såsom nyss angavs utgör statsverkets tillskott till bestridande av ovanberörda totalkostnad för överståthållarämbetets verksamhet 108,122 kronor. Dessa statsmedel, som utgå under de å riksstatens sjätte huvudtitel uppförda anslagstitlarna »Till överståthållarämbetet» och »Till provisorisk förbättring av de hos överståthållarämbetet anställda manliga och kvinnliga tjänstinnehavares avlöningsförmåner», äro fördelade för särskilda ändamål på sätt framgår av följande uppställning:

1) Till bidrag till avlönande av överståthållaren och underståthållaren samt till avlöning åt sekreteraren, de två notarierna och två vaktmästare å ämbetets kansliavdelning tillhopa	kronor	29,300: —
2) För extra biträden och vikariatsersättning m. m. samt till provisorisk förbättring av extra tjänstinnehavares avlöningsförmåner tillhopa	»	15,300: —
3) Till hyresersättning för överståthållarämbetets kanslis ämbetslokal	»	11,600: —
4) Till avlöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm	»	12,200: —
5) Till kronouppbördsverket i Stockholm	»	11,472: —
6) Till polisens vidmakthållande inom Stockholm och till gratifikationer åt e. o. tjänstemän och vaktbetjänte vid poliskammaren i Stockholm tillhopa	»	28,250: —
Summa	kronor	108,122: —

Statsanslaget till exekutionsbetjäningen.

Bland de i den nu givna uppställningen ingående anslagsposterna är det endast en, som direkt beröres av överståthållarämbetets ifrågavarande framställning, nämligen det å ordinarie stat uppförda anslaget å 12,200 kronor till avlöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm.

Historik.

Såsom förut är framhållet har sedan länge meningsskiljaktighet gjort sig gällande i fråga om, huruvida någon skyldighet borde anses åligga statsverket att vidkännas kostnad för nämnda avlöning. Med hänsyn härtill har löneregleringskommittén ansett nödigt att söka åvägabringa en redogörelse för den *historiska utvecklingen beträffande bekostandet av avlöningen åt exekutionsbetjäningen i huvudstaden.*

Den av kommittén i sådant hänseende framlagda redogörelsen är ganska omfattande. Jag skall tillåta mig att här meddela en samman-

fattning av de delar därav, vilka särskilt äro ägnade att belysa nyssnämnda meningsskiljaktighet och med hänsyn därtill eller av annan anledning synas mig särskilt böra bringas i erinran vid bedömandet av överståthållarämbetets förevarande framställning.

Överståthållarämbetet leder, såsom känt, sin tillkomst från den nydaning av hela lantregeringen, som stadgades genom 1634 års regeringsform. Ämbetets exekutoriska uppgifter bestämdes under 1600- och 1700-talen närmare genom instruktioner och exekutionsstadgar; och för dessa uppgifter i vad de innefattade verkställighet hade ämbetet att tillgå vissa där anställda befattningshavare, vilka åtminstone från slutet av 1600-talet betecknades såsom exekutionsbetjäning eller exekutionsbetjänte. Avlöningen till dessa betjänte synes alltifrån början hava utgått av statsmedel.

Den löneförbättring, som vid 1815 års riksdag beslutades för penninglöntagande statstjänare i allmänhet, innefattade även en höjning av statsanslaget till överståthållarämbetets kansli, och beviljades jämväl därvid, för ökning av antalet på stat avlönade exekutionsbetjänte, vad som erfordrades till fyra nya löner.

1847—1848 årens riksdag.

Vid 1847—1848 årens riksdag begärde Kungl. Maj:t löner för ytterligare fyra exekutionsbetjänte, men blev denna begäran icke av riksdagen bifallen med hänsyn till statsverkets knappa tillgångar och nödvändigheten av största möjliga inskränkning av statsutgifternas belopp.

1850—1851 årens riksdag.

Sedan enahanda framställning emellertid av Kungl. Maj:t förnyats vid 1850—1851 årens riksdag, yttrade rikets ständer i anledning därav, att, enär det ålåge städerna i allmänhet att bestrida de kostnader, som vore förknippade med exekutionsväsendet därstädes, men Stockholms stad det oaktat av statsverket åtnjöte betydliga bidrag för detta föremål, ständerna ansåge sig icke böra bifalla någon tillökning däruti.

1856—1858 årens riksdag.

Vid 1856—1858 årens riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag om löneregleringen för överståthållarämbetets kansli, således även för de där anställda betjänte.

Sedan år 1815 hade icke skett någon reglering av exekutionsbetjäningens i Stockholm avlöning i annan mån, än att den i avlöningen ingående spannmål åsatts ett högre värde, i likhet med vad i allmänhet ägt rum beträffande denna lönepersedel i andra statslöner. Till stöd för den nu föreslagna löneregleringen anfördes, bland annat, att, då Stockholms stad vore att betrakta såsom ett särskilt län och avlöningen för de till länsstyrelserna hörande tjänstemän och betjänte under senare tiden blivit efter hand förhöjd, Kungl. Maj:t ansett billigheten fordra,

att en lika förmån beviljades den hos överstyrelsen för huvudstaden anställda tjänstemannapersonal.

Riksdagen beviljade det för den föreslagna löneregleringen erforderliga beloppet samt yttrade i anledning härav bland annat, att det visserligen åläge städerna i allmänhet att bestrida de kostnader, som vore förenade med exekutionsväsendet därstädes. Men då Stockholms stad vore att betrakta såsom ett särskilt län och avlöningen för den hos dess överstyrelse anställda personal dittills städse blivit bekostad av statsmedel, hade rikets ständer funnit något tvivel icke böra uppstå om statens åliggande att, därest avlöningen befunnes otillräcklig, ytterligare anslå de medel, som erfordrades till densammas förbättrande.

1862—1863 årens riksdag.

1862—1863 årens riksdag beviljade med anledning av ett utav Kungl. Maj:t därom framlagt förslag medel till avlöning för ytterligare fyra exekutionsbetjäntetjänster.

1865—1866 årens riksdag.

Vid 1865—1866 årens riksdag gjorde Kungl. Maj:t framställning om anvisande av arvoden dels åt en tjänsteman, som under benämning exekutionskommissarie eller stadsfogde skulle biträda såsom underexekutor i Stockholm, och dels för ett tjänstebiträde åt denne tjänsteman, men blev denna framställning ej bifallen av rikets ständer.

Till svar därå yttrade nämligen ständerna, att, då det i allmänhet tillkomme städerna själva att bestrida de kostnader, som med exekutionsväsendet därstädes vore förenade, rikets ständer, med hänsikt för övrigt till det angivna inskränkta ändamålet med anställandet av ifrågavarande tjänsteman jämte biträde, ansett något bidrag från statens sida för detsamma icke böra ifrågakomma.

1872 års riksdag.

Med föranledande av en framställning från överståthållarämbetet föreslog Kungl. Maj:t 1872 års riksdag att med 3,355 rdr öka det då till 8,095 rdr uppgående anslaget för vakt- och exekutionsbetjäningen i ämbetets kansli. Av sistnämnda anslag avlönades ej blott den ordinarie exekutionsbetjäningen (exekutionsvaktmästare och exekutionsbetjänte) utan ock kanslivaktmästarna samt vaktmästare och vaktknektar vid gäldstugan, varjämte från anslaget utgick gratifikationer till extra ordinarie exekutionsbetjänte utan lön.

Riksdagen medgav den äskade ökningen, så att anslaget därefter utgick med 11,450 rdr (kronor).

1876—1880 årens riksdagar.

I sammanhang med beviljande av tillfällig löneförbättring (dyrtidstillägg) åt tjänstemän i överståthållarämbetets kansli för vart och ett av åren 1876—1880 anvisades jämväl för samma år medel för höjning med

20 % av avlöningsanslaget för vakt- och exekutionsbetjäningen därstädes, eller således med 2,290 kronor, att utgå å extra stat.

Nya utsökningslagen.

År 1877 antogs den ännu gällande utsökningslagen. Enligt densamma är befattningen såsom överexekutor, vilken har att upptaga och pröva utsökningsmål, anförtrodd för landet åt Konungens befallningshavande, i Stockholm åt överståthållarämbetet samt i övriga städer åt magistraten eller efter Konungens förordnande åt viss magistratsledamot. Den omedelbara verkställigheten i nämnda mål uppdrogs åt utmätningsmän (underexekutorer), nämligen för landet kronofogde och i stad stadsfogde eller, i fall av behov och efter Konungens bestämmande, flere stadsfogdar.

Dessa föreskrifter, som för städerna i allmänhet medförde den omkastningen, att Konungens befallningshavande ersattes av magistraten såsom överexekutor och magistraten av stadsfogde såsom underexekutor, inneburo för Stockholm den förändringen, att verkställigheten i utsökningsmål nu skulle övertagas av särskilda tjänstemän, stadsfogdarna, under det att densamma förut ombesörjts omedelbart av överståthållarämbetet genom de där anställda exekutionsbetjänte.

Överståthållarämbetets framställning 1878.

Då nu den nya utsökningslagen skulle träda i kraft den 1 januari 1879, avgav överståthållarämbetet i augusti 1878 till Kungl. Maj:t en framställning i fråga om anställande av utmätningsmän för Stockholm och vad därmed ägde samband. Ämbetet förklarade sig härvid hava beräknat två stadsfogdar erforderliga för ett ordentligt handhavande av exekutionsväsendet.

Beträffande avlönandet av de exekutionsbetjänte m. fl., som borde ställas till stadsfogdarnas förfogande för tjänstegöromålens bestridande, ansåg ämbetet någon förhöjning av då utgående statsanslag till vakt- och exekutionsbetjäningen hos ämbetet icke vara erforderlig. Däremot måste nya medel anskaffas för stadsfogdarnas avlöning. Och som från äldsta tider Stockholms stad huvudsakligast avlönat polisverket och uppbördsverket, antagligen av det skäl att dithörande ärenden ursprungligen tillkommit magistratens handläggning, men däremot ej bidragit till avlöningen för exekutionsverket, vilken alltid uteslutande bekostats av statsverket, sannolikt av skäl att utsökningsärendenas behandling icke någonsin ålegat Stockholms magistrat, syntes det överståthållarämbetet, att avlöningen till stadsfogdarna borde utgå av statsmedel.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 8 november 1878 biföll Kungl. Maj:t vad överståthållarämbetet föreslagit i avseende å det antal stadsfogdar, som borde anställas i Stockholm, omfånget av varderas

befattning samt rättighet för dem att i vissa fall i sitt ställe till utmätningsman sätta annan man. Därjämte ställde Kungl. Maj:t till överståthållarämbetets förfogande ett belopp till bestridande av avlöning under år 1879 åt två stadsfogdar.

Sedan härefter i statsverkspropositionen till 1879 års riksdag äskats medel till avlöning åt två stadsfogdar, ehuru av särskild anledning allenast å extra stat, anmälde emellertid riksdagen till svar därå, att det begärda anslaget icke blivit beviljat. **1879 års riksdag.**

Såsom skäl för detta beslut anförde riksdagen till en början: I ärendet gjord utredning beträffande statsverkets skyldighet att bestrida kostnaderna för utsökningsväsendet i Stockholm ådagalade visserligen, att dessa kostnader under senare tider betäckts med statsmedel, men hade däremot icke synts riksdagen nöjaktigt besvara den frågan, huruvida icke staden i själva verket kunde anses äga förpliktelse att med egna medel bestrida ifrågavarande utgifter.

Sedan riksdagen härpå lämnat en kort historisk redogörelse, huvudsakligen avseende genom vilka organ uppbörden av kronoutskylderna i Stockholm ägt rum och huru avlöningen till dessa organ bestritts, fortsätter riksdagen i anslutning till denna redogörelse:

Vad sålunda blivit anfört hade synts riksdagen giva vid handen, att Stockholms stad ursprungligen haft förbindelse att med sina enskilda medel bestrida »nu ifrågavarande» utgifter, men att staden tid efter annan fått denna sin skyldighet underlättad genom bidrag av statsverket, vilket emellertid icke synts riksdagen skäl att ytterligare främja. Då dessutom rikets samtliga övriga städer med egna medel bestridde kostnaderna för sitt utsökningsväsende, avlöningen till stadsfogdar däruti inberäknad, hade riksdagen så mycket mindre kunnat bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, som den till 1865—1866 årens riksdag gjorda framställningen om anvisande av arvoden dels åt en tjänsteman, som under benämning exekutionskommissarie eller stadsfogde skulle biträda såsom underexekutor i Stockholm, och dels för ett tjänstebiträde åt bemälde tjänsteman, icke blivit bifallen av rikets ständer.

I statsverkspropositionen vid 1880 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till löneregleringen för överståthållarämbetet. **1880 års riksdag.**

Såsom förut är omförmält voro vid denna tid för avlönande av vakt- och exekutionsbetjäningen vid överståthållarämbetets kansli ställda till överståthållarämbetets förfogande dels ett anslag å ordinarie stat av

11,450 kronor dels ock å extra stat för dyrtidstillägg 2,290 kronor, tillsammans 13,740 kronor.

Av sistnämnda belopp bestreds avlöningen till de vid kansliet anställda två vaktmästare, för det dåvarande utgående med 600 kronor jämte hyresersättning till den ene och med 700 kronor till den andre.

Uti det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till stat upptogos de nämnda bägge vaktmästarbefattningarna specifikt i staten, vardera med en avlöning av 800 kronor jämte ålderstillägg.

Under rubriken »Till överståthållarämbetets förfogande såsom bidrag till avlöningen åt exekutionsbetjäningen» var i statförslaget uppfört ett belopp av 12,200 kronor, motsvarande i avrundat belopp skillnaden mellan förutnämnda anslag å 13,740 kronor och sammanlagda beloppet av begynnelseavlöningarna till de nyssnämnda bägge vaktmästarna 1,600 kronor.

Riksdagen gjorde icke någon erinran mot uppförandet å stat av de bägge vaktmästarbefattningarna med föreslagna avlöningsbelopp.

Vad däremot angick det i förslaget upptagna beloppet 12,200 kronor, »avsett att användas såsom bidrag till avlöning åt exekutionsbetjäningen», ansåg riksdagen, att, enär det kunde vara ovisst, huruvida icke utgifterna härför rätteligen borde bestridas uteslutande av Stockholms stad, samt utredning därutinnan syntes kunna förväntas bliva förebragt av den av Kungl. Maj:t tillsatta skatteregleringskommittén, berörda belopp för det dåvarande borde beviljas endast såsom extra anslag för år 1881.

Ifrågavarande anslag blev sedermera fortfarande beviljat å extra stat för vart och ett av åren 1882—1885.

Då emellertid någon utredning i ämnet icke blivit verkställd av skatteregleringskommittén, anbefallde Kungl. Maj:t den 25 januari 1884 överståthållarämbetet att, efter nödig utredning av förevarande fråga, inkomma med utlåtande.

Utredning av häradshövdingen Bergius.

Efter uppdrag av överståthållarämbetet verkställde häradshövdingen S. O. G. Bergius utredning i ärendet. Dennas innehåll återfinnes i huvudsak i den av löneregleringskommittén lämnade redogörelse, varav en sammanfattning här förut meddelats.

Med underdånig skrivelse den 12 juni 1884 överlämnade överståthållarämbetet nyssberörda utredning och anförde därvid, att densamma icke lämnade något tvivel om att det av ålder ålegat statsverket att bestrida avlöningen för exekutionsbetjäningen i Stockholm, vadan det

syntes överståthållarämbetet, som borde denna skyldighet kvarstå och anslaget ånyo uppföras å ordinarie stat.

Av vad som anförts uti den av häradshövdingen Bergius verkställda utredningen hade denne för sin del ansett uppenbart, att avlöning till exekutionsbetjäningen i Stockholm av ålder blivit bestridd av statsmedel samt att statsverkets skyldighet i detta hänseende blivit på senare tider av representationen uttryckligen erkänd; och hade, såvitt han kunnat utröna, Stockholms stad aldrig lämnat något bidrag till ifrågavarande avlöning. Däremot hade exekutionsbetjäningen i rikets övriga städer avlönats av städerna själva. Denna olikhet i sättet för avlöningens utgörande syntes häradshövdingen Bergius hava sin naturliga förklaringsgrund däri, att handhavandet av underexekutorsgöromålen före nya utsökningslagens trädande i kraft ålegat i Stockholm en av staten avlönad myndighet, överståthållarämbetet, men i andra städer en av dem själva avlönad myndighet, magistraten.

Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t den 12 januari 1885 anförde chefen för civildepartementet för egen del, att genom den av häradshövdingen Bergius gjorda utredningen framginge, att exekutionsbetjäningens i Stockholm avlöning under mera än 200 år bestritts av statsmedel. Detta syntes från början haft sin grund däri att, då överståthållarämbetet, samtidigt med lantregeringens ordnande, genom 1634 års regeringsform inrättades, Stockholms stad betraktades såsom ett län för sig och till följd därav exekutionsärendena i Stockholm icke såsom i andra städer ställdes under den av staden avlönade magistraten, utan överlämnades åt överståthållarämbetet, för vars avlöning det tillkom staten att, likasom i fråga om övriga länsstyrelsers, bära tungan. **1885 års riksdag.**

Det under senare tider vid åtskilliga tillfällen uttalade antagandet, att Stockholms stad skulle vara skyldig avlöna dessa betjänte, hade enligt departementschefens mening berott på en förväxling mellan stadens åliggande i avseende å uppbördsverket, vars tjänstemän från början synts uteslutande hava avlönats av staden, men vartill staten likväl lämnat och ännu lämnade bidrag, och utsökningsväsendet, till vars underlydande betjänte staden aldrig bidragit.

Att uti detta hänseende vidtaga någon rubbning ansåg departementschefen icke föranledas av de förhållanden, som utredningen givit vid handen; och det kunde enligt hans mening icke vara lämpligt, att anslag för ett behov av den stadigvarande beskaffenhet som det ifrågavarande vore upptaget å extra stat.

I enlighet med departementschefens hemställan föreslog Kungl. Maj:t 1885 års riksdag att till avlöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm från och med år 1886 å sjätte huvudtitelns ordinarie anslag till överståthållarämbetet uppföra ett belopp, motsvarande det då å extra stat för samma ändamål anvisade, eller 12,200 kronor.

Uti avgivet utlåtande anförde i detta hänseende statsutskottet utan meningsskiljaktighet, att av den i ärendet lämnade redogörelsen framginge, att exekutionsbetjäningens i Stockholm avlöning under mer än 200 år bestritts av statsmedel och att staden aldrig bidragit till densamma. Fullt skäl syntes förefinnas därtill, att grunden till berörda förhållande vore att söka i den omständigheten att, då överståthållarämbetet, samtidigt med lantregeringens ordnande, genom 1634 års regeringsform inrättades, Stockholms stad betraktades såsom ett län för sig och till följd därav exekutionsärendena i Stockholm icke såsom i andra städer ställdes under den av staden avlönade magistraten, utan överlämnades åt överståthållarämbetet, för vars avlönande det tillkom staten att, likasom i fråga om övriga länsstyrelsers, bära tungan.

På grund därav hemställde utskottet, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning, måtte till avlöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm från och med år 1886 å sjätte huvudtitelns ordinarie anslag till överståthållarämbetet uppföra ett belopp, motsvarande det då å extra stat för samma ändamål anvisade, eller 12,200 kronor.

Statsutskottets hemställan blev av riksdagen bifallen, vilket beslut, fattat utan meningsskiljaktighet i båda kamrarna, anmäldes av riksdagen i skrivelse den 18 maj 1885 nr 58.

1900 års riksdag.

Den 18 september 1899 gjorde överståthållarämbetet underdånig framställning om förhöjning av anslaget, för anställande av ytterligare tre exekutionsbetjänte. Exekutionsbetjäningen utgjordes då, enligt av överståthållareämbetet lämnad uppgift, av 12 exekutionsbetjänte jämte en vaktmästare, vilka avlönades från anslaget i fråga. Dessutom erhöllo 11 exekutionsbetjänte sportler.

Vid anmälan av detta ärende inför Kungl. Maj:t förklarade sig föredragande departementschefen anse det vara av behovet påkallat, att medel bereddes till anställande av dels 2 nya exekutionsbetjänte med lön av 1,400 kronor för vardera och dels en ny exekutionsbetjänt med lön av 1,000 kronor, alltså tillhopa 3,800 kronor.

Kungl. Maj:t föreslog i anledning därav uti statsverkspropositionen vid 1900 års riksdag, att det under anslagstiteln »Överståthållarämbetet» uppförda ordinarie anslag å 12,200 kronor till avlöning åt exekutions-

betjäningen i Stockholm måtte höjas med 3,800 kronor eller till 16,000 kronor.

I avgivet utlåtande förklarade sig statsutskottet icke hava något att erinra mot denna Kungl. Maj:ts framställning, utan hemställde om bifall till densamma.

Elva ledamöter av andra kammaren förenade sig emellertid i en reservation, vari anfördes följande.

Av statsrådsprotokollet i detta ärende samt av den utredning angående statens skyldighet att avlöna exekutionsbetjäningen i Stockholm, som blivit 1885 års riksdag förelagd och till vilken chefen för civildepartementet vid föredragningen inför Kungl. Maj:t hänvisat, framginge:

Rikets ständer hade enligt skrivelse den 6 februari 1858 beviljat förhöjd avlöning åt de i överståthållarämbetets kansli anställda tjänstemän samt betjänte och däribland jämväl åt exekutionsbetjäningen. Ytterligare förhöjningar i anslaget till exekutionsbetjäningen hade beviljats vid riksdagarna åren 1862—1863 och år 1872. Dyrtidstillägg å samma anslag hade beviljats vid riksdagarna åren »1874—1878», varefter anslaget vid 1885 års riksdag uppförts å ordinarie stat.

Däremot hade rikets ständer i skrivelse den 20 augusti 1851 förklarat, att, då det ålåge städerna i allmänhet att bestrida de kostnader, som vore förknippade med exekutionsväsendet därstädes, men sådant oaktat Stockholms stad av statsverket åtnjöte betydligt bidrag för detta ändamål, rikets ständer ansett sig icke böra bifalla av Kungl. Maj:t äskad tillökning i anslaget för sagda ändamål. Vidare hade enligt skrivelse den 15 juni 1866 i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till arvoden åt en tjänsteman, som under benämning exekutionskommissarie eller stadsfogde skulle biträda såsom underexekutor i Stockholm, samt till ett biträde åt denne tjänsteman, rikets ständer på samma skäl, som år 1851 blivit av rikets ständer anfört, och med hänsyn för övrigt till det angivna inskränkta ändamålet med anställandet av ifrågavarande tjänsteman jämte biträde ansett något bidrag för detsamma från statens sida icke böra ifrågakomma.

I anslutning till den uppfattning, som sålunda åren 1851 och 1866 hos rikets ständer gjort sig gällande, och då ett frångående av 1885 års riksdags beslut i ämnet blivit ifrågasatt, hade ovannämnda reservanter hemställt, att Kungl. Maj:ts framställning icke måtte av riksdagen bifallas.

Vid frågans behandling i kamrarna bifölls statsutskottets hemställan i första kammaren, men i andra kammaren antogs reservanternas för-

slag, och vid gemensam omröstning segrade den av andra kammaren godkända mening, i följd varav Kungl. Maj:ts framställning icke vann riksdagens bifall.

Överståthållarämbetets framställning 27/10 1902.

Uti underdånig skrivelse den 27 oktober 1902 återupptog överståthållarämbetet frågan om förhöjning av anslaget. Ämbetet redogjorde i nämnda skrivelse till en början dels för vad efter 1900 års riksdag förekommit i ärendet och dels för den dåvarande organisationen av exekutionsväsendet i Stockholm.

Då behovet av förstärkta arbetskrafter inom exekutionsväsendet, yttrade överståthållarämbetet, fortfarande gjort sig i hög grad gällande, hade överståthållarämbetet ej kunnat låta sig nöja med den utgång, frågan om anslagsökningen fått vid 1900 års riksdag, utan vänt sig till stadsfullmäktige i Stockholm och i skrivelse den 15 augusti 1900 anhållit, att stadsfullmäktige måtte såsom bidrag till exekutionsbetjäningens i Stockholm avlöning bevilja ett anslag å 3,800 kronor eller samma belopp, om vars beviljande förut framställning gjorts hos riksdagen. Stadsfullmäktige hade vid sammanträde den 11 november 1901 avslagit överståthållarämbetets anhållan, med åberopande av, bland annat, den år 1884 av häradshövdingen Bergius verkställda utredningen.

I särskild skrivelse den 29 juli 1901 hade emellertid överståthållarämbetet fäst stadsfullmäktiges uppmärksamhet därå, att av meranämnda statsanslag, 12,200 kronor, ett belopp av sammanlagt 2,600 kronor användes till avlöning dels med 1,200 kronor till ett under benämning exekutionsbetjänt i förste stadsfogdens kontor anställt skrivbiträde och dels med respektive 800 kronor och 600 kronor till två i stadsfogdarnas expedition anställda vaktmästare; och hade överståthållarämbetet anhållit att, då Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 23 maj 1879 förständigat stadsfullmäktige att till de båda stadsfogdarna, som till en början avlönats av statsmedel, låta utbetala avlöning utav kommunens medel och därav syntes följa, att jämväl nyssnämnda biträde hos förste stadsfogden och de båda vaktmästarna hos stadsfogdarna borde avlönas av kommunen, stadsfullmäktige ville anvisa därför erforderliga medel. Denna framställning hade bifallits av stadsfullmäktige.

Sedan stadsfullmäktige vidare beviljat medel till avlöning dels av en särskild tredje stadsfogde och dels av en s. k. bötesindrivare, handhades exekutionsväsendet i Stockholm av fyra eller noga räknat fem tjänstemän, nämligen förste stadsfogden, andre stadsfogden, t. f. tredje stadsfogden, bötesindrivaren, som vore anställd som biträde hos andre stadsfogden, och räkenskapsföraren hos polisen.

Samtliga dessa tjänstemän avlönades av staden och hade till åliggande:

förste stadsfogden: att ombesörja verkställigheten av domar och utslag i civila mål mot alla gäldenärer, som vore bosatta i Stockholm, vare sig nu att domarna och utslagen avkunnats av domstolar i Stockholm eller å andra orter;

andre stadsfogden: att uttaga utskylder av personer, som från landets olika delar inflyttat till Stockholm, att tillställa och uttaga lösen hos i Stockholm bosatta parter för domar, utslag, protokoll och expeditioner från rikets samtliga domstolar och ämbetsverk, att delgiva stämningar från hela riket å personer, som vore bosatta i Stockholm eller tillfälligt uppehölle sig därstädes, samt att uppsöka arvsberättigade efter utrikes avlidna personer ävensom fullgöra de flesta dylika på framställning av utrikesdepartementet eller kommerskollegium grundade uppdrag, som kunde till överståthållarämbetet överlämnas;

t. f. tredje stadsfogden: att hos gäldenärer i Stockholm indriva i Stockholm debiterade, på restlängd uppförda krono-, kyrko- och skolsamt kommunalskatter;

bötesindrivaren, som vore anställd som biträde hos andre stadsfogden, men under dennes överinseende självständigt utövade sin befattning: att mot i Stockholm bosatta parter till verkställighet befordra av rikets samtliga domstolar, med undantag av polisdomstolen i Stockholm, avkunnade utslag i brottmål ävensom att, då utmätning för böter, som av polisdomstolen i Stockholm ådömts, ifrågakomme, verkställa dylik utmätning; samt

räkenskapsföraren hos polisen: att hos i Stockholm bosatta parter uttaga genom polisdomstolen ådömda böter, såframt ej för deras uttagande utmätning bleve av nöden.

De hos t. f. tredje stadsfogden och räkenskapsföraren i polisen anställda biträden avlönades av kommunen, och vore det alltså endast till avlöning av de hos förste och andre stadsfogden samt hos bötesindrivaren anställda exekutionsbetjänte, som statsanslaget å 12,200 kronor användes.

Härefter meddelade överståthållarämbetet i sin förevarande skrivelse ytterligare, hurusom ämbetet genom stadsfullmäktiges förenämnda beslut blivit satt i tillfälle att till avlöning av de hos förste och andre stadsfogden samt bötesindrivaren anställda utmätningsmän oavkortat använda hela statsanslaget. Från detsamma utginge nämligen för det dåvarande avlöningar till 4 hos förste stadsfogden anställda exekutionsbetjänte med tillhopa 3,000 kronor samt till 4 hos andre stadsfogden och 3 hos bötesindrivaren anställda exekutionsbetjänte efter 1,200 kronor till en var med

tillhopa 8,400 kronor. Återstoden av anslaget, 800 kronor, hade reserverats för bestridande av vikariatsarvoden m. m. Överståthållarämbetet hade emellertid medgivit, att till tjänstgöring hos förste stadsfogden finge antagas två extra exekutionsbetjänte utan annan avlöning än den, som kunde erhållas genom sportler.

Överståthållarämbetet förklarade vidare, att ämbetet saknade anledning att begära ökat statsanslag för avlönande av de hos förste stadsfogden anställda exekutionsbetjänte. Däremot funne ämbetet nödigt, att hos vardera av andre stadsfogden och bötesindrivaren anställdes ytterligare en exekutionsbetjänt, samt ansåg skäligt, dels att envar av dessa tilldelades en avlöning av 1,400 kronor, dels ock att avlöningen till var och en av de hos andre stadsfogden och bötesindrivaren redan anställda sju exekutionsbetjänte höjdes med 200 kronor.

Vid bifall till vad ämbetet sålunda förordat skulle alltså det belopp, varmed statsanslaget till exekutionsbetjäningen i Stockholm behövde ökas, utgöra 4,200 kronor.

Statskontorets utlåtande 22/12 1902.

Efter remiss avgav statskontoret den 22 december 1902 utlåtande över överståthållarämbetets sistberörda framställning och förklarade sig därvid anse statens skyldighet att bekosta exekutionsbetjäningens i Stockholm avlöning vara genom den i framställningen omförmälda utredning av år 1884 ådagalagd samt den av överståthållarämbetet gjorda framställningen väl grundad.

Departementschefens yttrande 12/1 1903.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 12 januari 1903 av ifrågavarande ärende yttrade chefen för civildepartementet bland annat följande.

För egen del måste departementschefen till fullo dela statskontorets uppfattning. Överståthållarämbetet syntes nämligen hava fullständigt ådagalagt, att den föreslagna höjningen i antalet exekutionsbetjänte i Stockholm dåmera vore ett oavvisligt behov, vars fyllande icke längre kunde uppskjutas, utan att de redan för det dåvarande alltför kännbara olägenheterna skulle än mera ökas. Mot de avlöningsbelopp, som upptagits i ämbetets framställning, och mot ämbetets motivering därför ansåg departementschefen icke heller någon erinran skäligen kunna göras.

Vad slutligen beträffade statens skyldighet att bekosta dessa exekutionsbetjäntes avlöning, föreföll det departementschefen, som skulle den anmärkning, som framställts däremot, icke äga fog för sig, då av de i ämnet lämnade utredningarna framginge, att denna skyldighet blivit icke blott av ålder fullgjord utan även på senare tiden av representationen uttryckligen erkänd.

I detta hänseende fäste departementschefen ock uppmärksamheten å den utredning, som i ämbetets framställning lämnats angående ifrågavarande exekutionsbetjäntes åligganden och varav framginge, att de exekutionsbetjänte, vilkas avlöning bestredes och skulle bestridas av staten, icke hade någon befattning med den avdelning av exekutionsväsendet i Stockholm, som avsåge indrivningen av utskylderna till staden. De vid denna avdelning biträdande betjänte avlönades däremot, såsom vederborde, samtliga av Stockholms stad.

Departementschefen hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att det under anslagstiteln »Överståthållarämbetet» uppförda ordinarie anslag å 12,200 kronor till avlöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm måtte höjas med 4,200 kronor eller till 16,400 kronor.

Kungl. Maj:ts i överensstämmelse med departementschefens hemställan för 1903 års riksdag framlagda förslag om förhöjning av anslaget blev av statsutskottet avstyrkt, därvid utskottet framhöll, att den omständigheten, att Stockholms stad på grund av utredda historiska förhållanden kommit att beträffande kostnaderna för exekutionsväsendet intaga en gynnad undantagsställning i förhållande till rikets övriga städer, icke utgjorde giltig anledning att genom beviljande av förhöjt statsanslag ytterligare öka ifrågavarande särskilda förmån för huvudstaden. **1903 års riksdag.**

Vid utskottets betänkande i denna punkt var emellertid fogad en reservation av de tolv ledamöterna från första kammaren, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

Första kammaren biföll reservationen, varemot andra kammaren fattade beslut i enlighet med utskottets hemställan. Med anledning därav företogs gemensam omröstning, därvid andra kammarens mening segrade.

Efter år 1903 har någon förändring beträffande det från och med år 1886 utgående anslaget till avlöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm icke varit hos riksdagen ifrågasatt.

I den översikt jag nu med ledning av löneregleringskommitténs motsvarande historiska redogörelse lämnat har uteslutande avsetts det bland statsanslagen till överståthållarämbetet, vilket, på sätt förut är nämnt, direkt beröres av ämbetets ifrågavarande framställning av den 21 oktober 1913.

Löneregleringskommittén har emellertid till vinnande av önskvärd ytterligare orientering rörande det föreliggande spörsmålets innebörd i

sitt betänkande meddelat historiska upplysningar beträffande samtliga övriga i den förut meddelade uppställningen (sid. 5) omförmälda statsanslag till överståthållarämbetet. Särskilt beträffande två av dessa anslag, nämligen *anslagen till kronouppbördsverket* och *till polisens vidmakthållande*, äro dessa historiska underrättelser mera omfattande och genomförda (Löneregleringskommitténs betänkande sid. 47—59). Av dem framgår, hurusom dessa båda anslags historia på huvudsakliga punkter företer noggranna paralleller till den historiska utvecklingen i fråga om anslaget till exekutionsbetjäningens avlöning.

Vid de tidpunkter, med vilka löneregleringskommitténs redogörelser för anslagen till kronouppbördsverket i Stockholm och till polisväsendet därstädes egentligen begynna, d. v. s. början av resp. 1700- och 1800-talet, synas såväl den ena som den andra av dessa institutioner hava uppehållits uteslutande eller nästan uteslutande med statsmedel. Detta kan i fråga om kronouppbördsverket framstå såsom en naturlig följd därav, att initiativet till antagande av särskilda personer för uppbärandet av kronoutskylderna i huvudstaden utgick från Kungl. Maj:t. Men även polisväsendet i Stockholm synes så att säga utan vidare hava »i dess början varit betraktat såsom en statsinstitution.»

Vidblivandet av vad sålunda från början ägt rum och ansetts riktigt tyckes emellertid icke länge hava inför den anslagsbeviljande myndigheten, rikets ständer, framstått som i allo befogat vid det förhållande, att rikets övriga städer själva hade att bekosta såväl kronouppbörden som polisväsendet därstädes. Vid olika tillfällen, då fråga väckts om ökade statsanslag för den enas eller den andras av ifrågavarande institutioner i Stockholm behov, ägde ständernas uttalanden i anledning därav den innebörd, att det rätteligen tillkomme Stockholm att, liksom övriga städer, själv och således utan kronans gravation draga försorg om dessa behovs tillgodoseende.

Den sålunda uttalade grundsatsen föranledde väl aldrig, att redan beviljade anslag indrogos, men den medförde däremot mycken återhållsamhet i fråga om ökning av dessa anslag. Medgavs en sådan ökning, uttalades det ofta, att grunden härför, liksom därtill att anslag av statsmedel från början utgått, vore den, att beträffande Stockholm i olika hänseenden andra förhållanden vore rådande än i fråga om övriga städer — såsom att Stockholm i alla officiella förhållanden ansågs utgöra ett län; vore Konungens residensstad; måste för den ifrågavarande institutionens verksamhet vidkännas proportionsvis större utgifter än andra städer; saknade förmåner, som från statens sida kommit andra städer till godo, o. s. v. Det betonades vidare, att kronan allenast *deltoge* i

kostnaderna för nu avsedda institutioner. Detta utgjorde dock en särskild »villfarighet» mot Stockholm, och denna kunde ingalunda »medföra den påföljden att kronan skulle betala allt».

Den utveckling, som nu i korthet antytts, fann beträffande *kronouppbördsverket i Stockholm* sin avslutning genom rikets ständers beslut vid 1815 års riksdag. — Vid denna tid synes statens utgifter för nämnda verks räkning hava uppgått till 3,300 rdr smt jämte en viss ersättning för de uppburna medlens framskaffande till riksbanken, dit de skulle levereras. Nämnda belopp hade blivit otillräckligt för avlönande av personal till erforderligt antal och så mycket mera för önskvärd löneförbättring åt vissa befattningshavare bland denna personal. Härav påkallad framställning förelades därför rikets ständer.

Statsutskottet yttrade i sitt betänkande i frågan bland annat, att det icke kunnat undfalla utskottet, att uppbörden av allmänna medel uti rikets övriga städer besörjdes genom magistraten utan någon annan gravation för staten än den procent, som utav taxerade bevillningsbeloppet jämlikt 1812 års bevillningsstadga finge innehållas. Men i anseende till vissa — av mig till en del här förut antydda — skiljaktiga omständigheter, som inträffade på Stockholms stad, ansåg emellertid utskottet både rättvist och billigt, att Stockholms stads kassa lindrades från ifrågavarande betjänings ordinarie avlöning och föreslagna löneförhöjningar samt att för sådant ändamål enligt tillika framlagd beräkning 7,648 rdr b:co uppfördes på riksstaten. Härvid tillade utskottet vidare, att utskottet ansett det böra åligga Stockholms stad att, efter det sålunda den ordinarie eller oförbättrade avlöningen komme att bestridas av allmänna medel, tilldela åsyftade betjäning löneförbättring i enlighet med vad för rikets övriga penninglöntagande ämbets- och tjänstemän blivit i annat ärende vid riksdagen av utskottet föreslaget.

Vad utskottet föreslagit och uttalat blev av ständerna oförändrat beslutat enligt deras skrivelse i ärendet till Konungen. Innan denna skrivelse beslutats i stånden, hade emellertid ärendet varit återremitterat till utskottet av bondeståndet, sedan inom detta stånd anmärkts, att anslående av löner till uppbördsbetjäningen i Stockholm å kronans stat skulle leda därhän, att alla övriga städer även kunde söka en så beskaffad förmån. I utlåtande i anledning av återremissen yttrade statsutskottet, att, såsom dess förra betänkande innehölle, ett helt annat förhållande vore rådande med kronouppbörden i Stockholm än i de övriga städerna i riket, och att av sådan orsak kronan ock förut deltagit i uppbördsbetjäningens avlöning; och hade utskottet däruppå grundat

sitt betänkande, men likväl föreslagit, att Stockholms stad skulle för framtiden utgöra vad som till uppbördsbetjäningens avlönande erfordrades utöver det av utskottet till uppförande på riksstaten föreslagna beloppet.

Från och med år 1816 har statens bidrag till kostnaderna för kronouppbördsverket i Stockholm oförändrat utgått med det av 1815 års riksdag beslutade beloppet 7,648 rdr b:co eller 11,472 kronor.

Vidkommande åter *polisväsendet i Stockholm* bringades den omförmälda utvecklingen först vid 1856—1858 årens riksdag till sin hittillsvarande avslutning.

Utgifterna av statsmedel för Stockholms polis hade av 1812 års riksdag med förhöjning av då utgående anslag bestämts till 15,000 rdr b:co. Framställningar från Kungl. Maj:t om ökning av detta belopp blevo av rikets ständer avslagna vid riksdagarna åren 1817—1818 och 1847—1848. Dylik framställning gjordes därefter ånyo hos 1856—1858 årens riksdag, varvid framhölls, att Stockholms stads utgifter för stadens polis- och nattbevakning dåmera belöpte sig till 85,000 rdr b:co. I sitt svar å framställningen yttrade ständerna i skrivelse den 6 februari 1858, att då berörda anslag (15,000 rdr b:co) även med den tillökning, som blivit äskad, vore jämförelsevis ringa emot de betydliga bidrag, som Stockholms stad dåmera måste för polisens underhåll vidkännas, så hade jämväl den för polisen i huvudstaden begärda anslagstillökning blivit av rikets ständer anvisad med 5,600 rdr r:mt.

Statsverkets anslag till polisens vidmakthållande i Stockholm har därefter alltjämt utgått med 28,100 kronor.

Att i större omfattning än nu skett återgiva innehållet av de historiska undersökningar, som av löneregleringskommittén ägnats de särskilda statsanslagen till överståthållarämbetet, synes mig icke vara vid detta tillfälle erforderligt.

Jag går nu i stället att mot bakgrunden av de redan meddelade uppgifterna såväl i historiskt avseende som beträffande överståthållarämbetets nuvarande organisation och de därav betingade kostnaderna samt dessas fördelning lämna redogörelser för överståthållarämbetets framställning den 21 oktober 1913, genom vilken frågan om förhöjning av de från och med år 1881 till avlöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm utgående statsmedel ånyo bragts å bane, samt för de utlåtanden och andra uttalanden, som avgivits i anledning av denna framställning.

Överståthållarämbetets framställning 21/10 1913.

I nämnda framställning den 21 oktober 1913 har överståthållarämbetet till en början i viss omfattning erinrat om den föregående behandlingen av det spörsmål, varom här är fråga.

Ämbetet framhåller därpå, att organisationen av exekutionsväsendet i huvudstaden icke undergått någon större förändring sedan frågans behandling vid 1903 års riksdag. Den tillförordnade tredje stadsfogden hade år 1907 å en av Kungl. Maj:t då fastställd avlöningsstat för stadsfogdarna m. fl. upptagits såsom ordinarie. De göromål, som tillkommo den såsom biträde hos andre stadsfogden anställda s. k. bötesindrivaren, hade övergått till andre stadsfogden, och genom kungl. kungörelsen den 15 september 1911 fastställdes den fördelning av göromålen mellan stadsfogdarna i Stockholm, att förste stadsfogden handlade mål, i vilka utmätning eller annan åtgärd av stadsfogde påkallades enligt utsökningslagen, tredje stadsfogden ombesörjde indrivning av i Stockholm påförda krono- och kommunalutskylder samt avgifter till folkskola, kyrka och prästerskap, under det andre stadsfogden handhade alla övriga ärenden, vilka ankomme på stadsfogdes handläggning. Dit hörde huvudsakligen indrivning av utskylder, påförda å ort utom Stockholm, samt av böter ävensom verkställighet av andra beslut i brottmål och andra handräckningsåtgärder.

Beträffande det nu utgående anslaget å 12,200 kronor till exekutionsbetjäningen erinrar ämbetet, att detta anslag, vid den tid, då frågan senast förelåg hos riksdagen, användes till avlöning med olika belopp åt 4 hos förste stadsfogden, lika många hos andre stadsfogden och 3 hos bötesindrivaren anställda utmätningsmän, varefter återstod ett mindre belopp, avsett till vikariatsarvoden och andra tillfälliga utgifter.

Utöver dessa betjänte voro hos förste stadsfogden anställda två utmätningsmän utan annan avlöning än den, som kunde erhållas av sportler. För att medhinna det ökade arbete, som föranleddes av Brännkyrka sockens införlivande med huvudstaden, hade från 1913 års början hos denne stadsfogde anställts ytterligare en utmätningsman, likaledes utan särskild avlöning.

På hemställan av överståthållarämbetet hade, enligt vad ämbetet vidare meddelar, Stockholms stadsfullmäktige år 1906 tills vidare beviljat ett årligt anslag av 6,600 kronor för höjande av avlöningen åt de sju hos andre stadsfogden och biträdande andre stadsfogden då anställda utmätningsmännen ävensom för inrättande av tre nya för dessa tjänstemäns expeditioner avsedda utmätningsmansbefattningar. Beslutet därom hade emellertid fattats under uttryckligt framhållande, att det vore statsverkets sak att fortfarande som dittills sörja för dessa betjäntes avlö-

ning och att anslagets beviljande icke innebure någon eftergift av denna principiella ståndpunkt utan endast ett tillmötesgående mot överståthållarämbetet för att tills vidare hjälpa ämbetet ur det trångmål, i vilket det med avseende å exekutionsväsendets handhavande blivit försatt.

Medel till någon ytterligare ökning av dessa utmätningsmäns avlöning hade överståthållarämbetet berett sig genom att vid två hos förste stadsfogden anställda utmätningsmäns avgång fördela deras avlöning mellan andre stadsfogdens utmätningsmän.

Vid framläggande av statförslag för år 1913 hade överståthållarämbetet hos stadsfullmäktige anhållit om anslag dels till att än vidare höja avlöningen åt sistnämnda utmätningsmän, vilken fortfarande ansågs oskäligt låg, dels ock för att öka antalet utmätningsmän hos andre stadsfogden. En sådan ökning påkallades både av det dåvarande antalet ärenden och av den utvidgning, staden med 1913 års ingång komme att undergå.

Denna framställning bifölls emellertid ej av stadsfullmäktige, och blev frågan om stadens bidrag till exekutionsväsendet för utredning och behandling överlämnad till en av överståthållarämbetet och stadsfullmäktige år 1912 tillsatt kommitté för reglering av överståthållarämbetets stater m. m. Dessa kommitterade hade sedermera avgivit betänkande i frågan.

Beträffande utmätningsmännen hos tredje stadsfogden hade kommitterade föreslagit, att staden hädanefter som alltjämt dittills måtte svara för deras avlöning. Denna utginge med lön 1,500 kronor, två ålderstillägg, vartdera å 100 kronor, och beklädnadshjälp 100 kronor. Dessutom åtnjöte dessa utmätningsmän sportler, som i medeltal kunde för envar av dem beräknas medföra en årlig inkomst av 1,500—1,800 kronor. Dem tillkommande pension belöpte sig till 1,190 kronor. Kommitterade hade icke föreslagit någon annan egentlig ändring, än att pensionen skulle höjas till 1,500 kronor och att, då dessa utmätningsmän nödgades hava mottagning för allmänheten i sina bostäder, de skulle erhålla hyresbidrag en var med 250 kronor.

Ersättningen åt förste stadsfogdens utmätningsmän utginge dåmera nästan uteslutande i sportler. Endast två av dem ägde att av statsanslaget uppbära avlöning, 500 kronor vardera. Sportlerna vore betydliga. Det ansågs emellertid önskligt, att även dessa exekutionsbetjänte komme i åtnjutande av fast avlöning med därtill hörande förmåner av pension m. m., och kommitterade hade i sådant syfte föreslagit staden att bereda dem samma förmåner i avlöning, ålderstillägg, beklädnadshjälp och pension, som skulle tillkomma utmätningsmännen hos tredje stadsfogden, mot det att de till stadens kassa redovisade hälften av den sportelersättning, de uppbure. Den utmätningsmännen behållna delen

av sportlerna hade beräknats uppgå till något högre belopp än vad utmätningsmännen hos tredje stadsfogden uppbure i sportler.

Vidkommande de under andre stadsfogden lydande utmätningsmännen hade kommitterade yttrat:

»Därest detta förslag till reglering av avlöningen för de under förste och tredje stadsfogden lydande utmätningsmän vinner vederbörandes bifall, återstår endast frågan om avlöningen åt de under andre stadsfogden ställda utmätningsmän. Det är också huvudsakligen beträffande denna del av exekutionsbetjäningen, som skilda åsikter gjort sig gällande såväl inom riksdagen som ock mellan riksdagen å ena sidan och Stockholms stadsfullmäktige å den andra. Av den behandling, denna lönefråga rönt inom riksdagen, framgår visserligen, att riksdagen vid olika tidsskeden gjort mot varandra stridande uttalanden angående skyldigheten att avlöna exekutionsväsendet i Stockholm och att riksdagen under senare tid avslagit alla framställningar om erforderlig förhöjning i anslaget. Däremot har riksdagen icke indragit det anslag, som sedan lång tid tillbaka utgått för ifrågavarande ändamål. Huru ett sådant tillvägagångssätt av riksdagen får tolkas, är icke lätt att avgöra. Å ena sidan förnekas, att staten har någon skyldighet att avlöna exekutionsbetjäningen i Stockholm, och alla framställningar om förhöjt anslag avvisas, men å andra sidan låter riksdagen årligen för detta ändamål utbetala 12,200 kronor. Härav skulle väl följdriktigt kunna dragas den slutsats, att riksdagen anser staten vara skyldig att bidraga till kostnaderna för denna avlöning med 12,200 kronor men icke mera och att Stockholms stad är förpliktad att gälda övriga kostnader, som erfordras. Men detta framgår icke klart av de beslut, som fattats. Det är dock synnerligen olyckligt, att icke något bestämt besked erhållits från statsmyndigheternas sida om vem denna skyldighet åligger. Så länge sådant saknas och såväl riksdagen som stadsfullmäktige vägra anslå behövliga medel, kommer det att finnas ett ämbetsverk, som har sig av lag och förordning förelagt vissa uppgifter, men som är urståndsatt att fullgöra dem på grund av att erforderlig arbetskraft icke av den anslagsbeviljande myndigheten ställes till dess förfogande.

En sådan ställning bör väl icke i längden bibehållas. Kommittén har därför för sin del sökt bidraga till lösningen av denna avlöningsfråga, då den föreslagit, att Stockholms stad skall åtaga sig avlönande av den del av exekutionsbetjäningen, som utgöres av de under förste och tredje stadsfogden tjänstgörande utmätningsmän.

Vad åter beträffar de hos andre stadsfogden anställda exekutionsbetjänte, tillåter sig kommittén att på grund av de utredningar, som i ärendet verkställts, uttala den åsikt, att skyldigheten att avlöna åtmin-

stone denna del av exekutionsbetjäningen bör åligga staten. Denna skyldighet synes framträda ännu mera tydlig och rättvis, sedan Stockholms stad åtagit sig övriga exekutionsbetjänte, än då frågan omfattade hela exekutionsbetjäningen. På sätt förut anförts, kunna på grund av exekutionsgöromålens fördelning mellan stadsfogdarna de ärenden, som ålagts andre stadsfogden och de under honom sorterande utmätningsmän, till huvudsakligaste del hänföras till uppgifter, vilka det åligger staten att sörja för. Det kan icke vara ett fullgiltigt skäl för staten till befrielse från denna skyldighet, att övriga städer i riket på sin bekostnad fullgöra motsvarande uppdrag. Å landsbygden utföras de genom kronobetjäningen och länsstyrelserna. I sådant hänseende bör Stockholms stad jämnställas med ett län, där överståthållarämbetet är både Konungens befallningshavande och magistrat. Det kan visserligen invändas, att fjärdingsmännen, som deltaga i bestyret med ifrågavarande ärenden, äro avlönade av kommunerna, men samtidigt må erinras, att dessa bestyr, som utgöra en obetydlig del av de uppdrag, som åligga fjärdingsmännen, äro dem särskilt ersatta och bringa dem inkomster utöver lönen.

På grund härav och då genom den föreslagna regleringen det från statsverket utgående anslag till exekutionsbetjäningens avlöning kan i sin helhet disponeras för avlöning åt de under andre stadsfogden tjänstgörande utmätningsmän, kan kommittén icke tillstyrka, att Stockholms stad beviljar ytterligare anslag för sådant ändamål förr, än frågan om skyldigheten att bestrida denna avlöning blivit i vederbörlig ordning avgjord.»

Överståthållarämbetet anför vidare följande.

Det vore uppenbarligen av vikt, att nu av statsmakterna bleve avgjort, om staten eller kommunen hade skyldighet att avlöna den egentliga exekutionsbetjäningen i huvudstaden och om således det ålåge staden att ansvara för hela det belopp, som utöver det utgående statsanslaget å 12,200 kronor för ändamålet erfordrades, eller om det tillkomme staten att anslå därför ytterligare behövligt bidrag. På de av kommitterade framhållna och förut i frågan anförda skäl ville det synas överståthållarämbetet, som om avlöningen till denna exekutionsbetjäning åtminstone med den begränsning, som av kommitterade ifrågasatts, borde utgå av statsmedel.

Överståthållarämbetet ansåge sig fördenskull böra hos Kungl. Maj:t göra den framställning om ökning av anslaget till exekutionsbetjäningens avlöning, som överensstämde med en sådan ståndpunkt och betingades av föreliggande omständigheter.

Ämbetet erinrar hurusom till år 1906 voro anställda 7 utmätningsmän för utförande av de göromål, som ankomme på andre stadsfogdens handläggning. Nämnda år ökades utmätningsmännens antal till tio. Ett

på stadsfogdeexpeditionen anställt vaktmästarbiträde hade därjämte mot ett mindre arvode utfört en del utmätningsärenden.

Beträffande antalet till andre stadsfogden inkomna ärenden, fördelade i vissa huvudgrupper, och storleken av balansen meddelas i överståthållarämbetets framställning följande tabell:

	Utskylder.	Böter och utbota straff.	Övriga ärenden.	Summa.
Antalet inkomna ärenden år:				
1893	—	[1]) 2,601	[2]) 8,608	11,209
1898	—	[1]) 3,138	[2]) 10,650	13,788
1903	12,445	4,709	2,312	19,466
1904	13,974	4,704	3,058	21,736
1905	15,130	4,660	4,310	24,100
1906	14,170	4,664	3,428	22,262
1907	15,404	5,391	3,800	24,595
1908	17,933	5,943	3,608	27,484
1909	17,545	5,363	4,245	27,153
1910	18,378	5,419	3,459	27,256
1911	18,860	5,140	4,405	28,405
1912	19,781	5,636	4,283	29,700
1913 till och med den 31 augusti (2/3 år)	15,044	4,506	3,276	22,826
Balans till år:				
1894	—	[1]) 508	[2]) 8,170	8,678
1899	—	[1]) 1,331	[2]) 3,030	4,361
1904	5,947	397	156	6,490
1905	8,003	546	142	8,691
1906	11,816	1,493	155	13,464
1907	6,363	910	164	7,437
1908	4,672	1,223	225	6,120
1909	8,515	3,054	110	11,679
1910	9,529	2,580	234	12,343
1911	8,848	1,064	229	10,141
1912	8,865	954	580	10,399
1913	8,059	1,007	610	9,676
Balans den 1 september 1913	10,240	3,662	810	14,712

[1]) Bötesindrivning och verkställande av urbota straff ålåg förste stadsfogden intill den 18 oktober 1901.

[2]) I denna summa ingå såväl ärenden rörande indrivning av utom Stockholm debiterade utskylder, som även andra ärenden, vilka samtliga då infördes i *ett* diarium. Dessutom ålåg intill år 1902 andre stadsfogden att indriva i Stockholm debiterade utskylder.

Denna tabell, yttrar överståthållarämbetet härefter, utvisade, vilken betydande stegring i antalet ärenden inträffat under den senaste tjuguårsperioden, en stegring, som fortgått nästan oavbrutet och med Brännkyrkas inkorporering från 1913 års början tagit ett häftigt språng. Icke fullt så regelbundet hade ökning skett i antalet vid årsskifte balanserade ärenden. En avsevärd minskning i balansen inträffade år 1906 tack vare den förstärkning i antalet utmätningsmän, som genom stadsfullmäktiges mellankomst då erhölls, och ett samtidigt beviljat tillfälligt anslag till avarbetande av balansen. År 1908 steg åter balansen ej obetydligt, men sedermera hade den genom ett energiskt arbete kunnat något nedbringas, till dess genom Brännkyrkamålens tillkomst ställningen, efter vad det ville synas, blivit än sämre än den var i början av år 1906. Denna ställning vore nu sådan, att till exempel redovisningen för till indrivning avlämnade kommunalutskylder, vilken det författningsenligt ålåge stadsfogden att avgiva inom tre månader efter det handräckning blivit i föreskriven ordning begärd, ej kunde fullgöras förr än efter 6—8 månader och, om ökad arbetskraft ej erhölles, hastigt komme att än ytterligare försenas.

Med hänsyn till den inträffade starka ökningen av antalet ärenden hos andre stadsfogden och behovet att inom beräknelig tid nedbringa balansen till normal storlek ansåge överståthållarämbetet sig nödsakat att hos Kungl. Maj:t begära så stort anslag, att därmed kunde avlönas utöver det nuvarande antalet ytterligare 4 utmätningsmän. Även om denna framställning bifölles, skulle enligt 1913 års siffror envar av de 14 utmätningsmän, andre stadsfogden då komme att erhålla, få på sin lott att handlägga omkring 2,500 ärenden samt därutöver vad som erfordrades för att reducera balansen och möta den ytterligare ökning av antalet ärenden, som att döma av tidigare erfarenhet alltjämt kunde förväntas. På varje arbetsdag skulle belöpa omkring 10 ärenden, och då ett ärende kunde påkalla flera, ända till 5—6 besök samt med hänsyn jämväl till den tid, utmätningsmännen måste använda till erforderliga förarbeten och till redovisningen hos andre stadsfogden för utförda uppdrag, ansåges större arbetsmått ej kunna begäras eller förväntas.

Vid framläggande av förslag till avlöningens belopp kunde överståthållarämbetet ej undgå att i någon mån taga hänsyn till den avlöning, som redan tillkomme och väntades komma att tillmätas utmätningsmännen hos förste och tredje stadsfogden.

Så stora löneförmåner, som dessa åtnjöte, kunde, med avseende bland annat därå att en god del av deras avlöning utginge i form av sportler, ej ifrågasättas för utmätningsmännen hos andre stadsfogden. Men att

dessas löneförmåner behövde avsevärt förbättras, vore i betraktande av såväl det tjänsten medföljande ansvaret som de alltjämt stigande levnadskostnaderna i huvudstaden uppenbart. Av staden avlönad poliskonstapel åtnjöte en grundlön å 1,500 kronor samt fem ålderstillägg å respektive 160 kronor att utgå med 3 års mellanrum samt dessutom beklädnadshjälp. En inspektionskonstapel finge med bibehållande av sin avlöning som konstapel dessutom ett lönetillägg, som efter nio år stege till 300 kronor, och hans hela årsinkomst, beklädnadshjälpen oberäknad, kunde således uppgå till 2,600 kronor.

Då i det närmaste samma förmåner syntes överståthållarämbetet böra beredas de ifrågavarande utmätningsmännen, förordade ämbetet, att deras avlöning bestämdes till en »grundlön» av 2,000 kronor, därav 600 kronor borde utgöra tjänstgöringspenningar, samt två ålderstillägg, vartdera å 200 kronor, att utgå efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring. Sportlerna uppginge ej till mer än cirka 50 kronor för var och en.

Under förutsättning av bifall till berörda förslag ansåge överståthållarämbetet de nuvarande utmätningsmännen för åtnjutande av ålderstillägg böra få räkna sig till godo den tid, de redan innehaft sådan anställning. Pension, semester under förslagsvis femton dagar och andra tjänsteförmåner borde på vanliga villkor tillgodokomma dem.

Då dessa tjänster i någon mån kunde anses tillhöra överståthållarämbetets kansli, föreställde sig ämbetet, att deras uppförande på ordinarie stat ej kunde förväntas förr än i samband med en motsedd reglering av verket i dess helhet. Ämbetet föresloge fördenskull, att erforderligt anslag måtte tills vidare beviljas å extra stat, och borde därvid, enligt ämbetets mening, givetvis, på sätt som stadgats vid medgivande år 1913 av avlöning åt vissa befattningshavare i överståthållarämbetets kansli, å lönesumman avdragas ett belopp av 50 kronor, motsvarande ordinarie tjänstemans pensionsavgift.

Av de tio hos andre stadsfogden anställda exekutionsbetjänte vore en antagen år 1884, två år 1904, två år 1906, tre år 1908, en år 1910 och en år 1912.

Tre av dem skulle således år 1915 vara berättigade till två och fem till var sitt ålderstillägg, vartill skulle åtgå sammanlagt 2,200 kronor.

Till en början syntes semesterledighet delvis kunna åstadkommas genom att utmätningsmännen tjänstgjorde för varandra. Till vikariatsersättning under sådan ledighet samt vid sjukdom eller annat laga förfall ansågs tills vidare ej behöva beräknas mer än 500 kronor.

Med iakttagande av vad som blivit föreslaget utgjorde det erforderliga beloppet

avlöning åt 14 utmätningsmän à 1,950 kronor	kronor	27,300
ålderstillägg	»	2,200
vikariatsersättningar	»	500
Summa	kronor	30,000

Då det nuvarande ordinarie anslaget utgjorde 12,200 kronor, skulle således för exekutionsbetjäntes avlöning år 1915 erfordras ett extra anslag å 17,800 kronor.

Med hänsyn till vikten för överståthållarämbetet att snarast möjligt erhålla förstärkning i den hos andre stadsfogden tjänstgörande exekutionsbetjäningen hemställde slutligen ämbetet, huruvida Kungl. Maj:t för detta ändamål skulle vilja till användning under senare delen av år 1914 bereda medel till lämpligt belopp.

Statskontorets utlåtande 31/12 1913.

Statskontoret har den 31 december 1913 avgivit infordrat utlåtande över överståthållarämbetets ifrågavarande framställning.

Efter att hava erinrat om innehållet av sitt i det föregående omförmälda utlåtande av den 22 december 1902 och riksdagens avslag å den då föreliggande framställningen anför statskontoret, att emellertid denna utgång av ärendet icke föranledde statskontoret att ändra sin år 1902 uttalade uppfattning angående statens skyldighet i förevarande hänseende. Denna uppfattning stödde sig på den år 1884 verkställda grundliga utredningen av spörsmålet, vilken utrednings resultat också uttryckligen godtagits av 1885 års riksdag. »Då» — heter det i statskontorets nu förevarande utlåtande — »ett av ålder tillämpat förfaringssätt i avseende å ett visst rättsförhållande lärer vara av samma rättsverkan, som om förfarandet vore genom lag föreskrivet, kan statskontoret således icke finna annat, än att statsverkets skyldighet uti förevarande hänseende, i trots av 1903 års riksdags beslut, kvarstår oförminskad.»

Vid sådant förhållande och då statskontoret icke hade något att erinra mot beloppet av den begärda anslagsförhöjningen, hemställer statskontoret, att Kungl. Maj:t i proposition måtte föreslå riksdagen att till beredande av förhöjd avlöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm på extra stat för år 1915 anvisa ett anslag av 26,700 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1914 disponera ett för senare hälften av sistnämnda år avsett belopp av 8,900 kronor.

Löneregleringskommitténs betänkande 28/1 1915.

De av löneregleringskommittén i dess den 28 januari 1915 dagtecknade betänkande meddelade historiska redogörelser hava här förut blivit omnämnda. Då kommittén övergår till att framlägga sitt uttalande

rörande den lösning av nu förevarande fråga, som synts kommittén böra förordas, och grunderna därför, sker det under erkännande av att de svårigheter, denna fråga säkerligen skall befinnas innefatta, till fullo förklara, hurusom motsatta meningar däri kunnat uppkomma och vidhållas.

I själva frågan anför kommittén därefter till en början — under erinran, hurusom kostnaderna för överståthållarämbetet bäras av staten och Stockholms stad i förening — att grunden till att så sker ligger i det förhållandet, att överståthållarämbetet utgör en såväl statlig som kommunal institution.

Överståthållarämbetets egenskap av statsinstitution torde enligt kommittén vara i huvudsak angiven genom erinran därom, att i förhållande till staten ämbetet för Stockholms stads vidkommande svarar mot länsstyrelsen för länets. Och beträffande egenskapen av kommunal institution funne denna sitt uttryck förnämligast däri, att ämbetet har att till väsentlig del fullgöra de uppgifter, som i andra städer åligga magistraten och densamma underställda kommunala organ. Detta förhållande framginge av en jämförelse mellan förordningen om kommunalstyrelse i stad och den särskilda förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm ävensom av författningarna rörande hälsovård, ordnings-, brand- och byggnadsväsen för städerna, näringsfrihet, utsökningsväsen m. fl.

Om också sålunda grunden till det faktiska förhållandet, att staten och Stockholms stad dela bördan av kostnaderna för överståthållarämbetet, syntes vara påtaglig, så hade däremot stridiga meningar icke uteblivit rörande vilken andel av nämnda kostnader det rätteligen tillkomme vardera av de båda bidragande att bära. Av kommittén lämnade historiska redogörelser hade nogsamt visat, hurusom under gångna tider dylik meningsskiljaktighet yppats rörande olika avdelningar inom ifrågavarande ämbetsverk.

Spörsmålet angående avlöningen till exekutionsbetjäningen i Stockholm härledde sig från en sådan ännu ej utjämnad meningsstridighet mellan riksdagen och Stockholms kommun.

Innan löneregleringskommittén ingår på den närmare behandlingen av detta spörsmål, bringar kommittén i erinring vad rörande detsamma, på sätt här förut omförmälts, från och med år 1900 förekommit vid riksdagen och hos Stockholms stadsfullmäktige ävensom vad förutnämnda, under år 1912 av överståthållarämbetet och stadsfullmäktige tillsatta utredningskommitté enligt det föregående därutinnan yttrat och föreslagit.

Härefter anför löneregleringskommittén:

I den överståthållarämbetets skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 oktober 1913, som föranlett förevarande remiss till löneregleringskommittén, synes överståthållarämbetet hava utgått från det läge av frågan om skyldigheten att avlöna exekutionsbetjäningen i huvudstaden, vari samma fråga komme genom ett godkännande från kommunens sida av förutnämnda utredningskommittés förslag.

Överståthållarämbetet uttalar nämligen, att det ville synas ämbetet, som om avlöningen till den egentliga exekutionsbetjäningen i huvudstaden, åtminstone med den begränsning, som av utredningskommittén ifrågasatts, borde utgå av statsmedel. Och överståthållarämbetet har fördenskull ansett sig böra göra den framställning i frågan, som överensstämde med en sådan ståndpunkt.

De hemställanden, vilka av överståthållarämbetet göras i skrivelsen, avse också allenast utmätningsmännen under andre stadsfogden samt gå ut på utverkande av den förhöjning i beloppet av de redan »till avlöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm» utgående statsmedel, som vid medlens användande uteslutande för dessa utmätningsmäns avlönande vore behövlig enligt av ämbetet samtidigt föreslagna avlöningsgrunder.

I betraktande av vad sålunda förekommit anser sig löneregleringskommittén böra vid behandlingen av det genom ifrågavarande kungl. remiss överlämnade ärende utgå från, att i fråga om skyldighet för staten eller för Stockholms stad att bekosta avlöningen åt den egentliga exekutionsbetjäningen i Stockholm meningsskiljaktigheten mellan staten och staden gäller allenast avlöningen åt de under andre stadsfogden ställda utmätningsmännen.

Vad då angår spörsmålet om skyldigheten att bestrida avlöningen till sistnämnda exekutionsbetjänte, uttalar sig löneregleringskommittén först om den av statskontoret omfattade mening däri.

Kommittén erinrar om statskontorets utlåtanden den 22 december 1902 och den 31 december 1913 samt påpekar, hurusom statskontoret i det senare utlåtandet förklarat, att det icke av 1903 års riksdags avslag å då föreliggande framställning i ämnet föranletts att ändra sin år 1902 uttalade uppfattning, nämligen att skyldighet för staten att bekosta exekutionsbetjäningens i Stockholm avlöning vore ådagalagd genom förut omnämnda, av häradshövdingen Bergius verkställda utredning. Därpå fortsätter kommittén:

Härvid tillägger statskontoret såsom avgörande grund för denna sin ståndpunkt, att, »då ett av ålder tillämpat förfaringssätt i avseende å ett visst rättsförhållande lärer vara av samma rättsverkan, som om förfarandet vore genom lag föreskrivet», statskontoret icke kunde finna annat, än att statsverkets skyldighet uti förevarande hänseende, i trots av 1903 års riksdags beslut, kvarstode oförminskad.

För såvitt den i nyss anförda tillägg angivna grunden för statskontorets mening får anses innebära, att för staten förelåge en fullt gällande rättslig plikt att svara för avlöningen åt de andre stadsfogden underställda exekutionsbetjänte, synes riktigheten av statskontorets åsikt med fog underkastad starkt tvivel.

Väl är det, såsom av här förut lämnad historisk redogörelse framgår, sannt,

att redan från och med senare delen av 1600-talet statsmedel utgått för avlöning av exekutionsbetjäningen i Stockholm, ävensom att dessa statsmedel under en tid framåt torde hava förslagit till denna avlönings bestridande. Men det är ock likaså sannt, att, sedan anvisade statsmedel visat sig otillräckliga, andra tillgångar än statsmedel tagits i anspråk för avlönande av nämnda exekutionsbetjäning. Staten har således icke av ålder och intill nuvarande tid ensam vidkänts kostnaderna för den avlöning, som erfordrats för den i Stockholm nödiga exekutionsbetjäningen.

Vidare får icke lämnas utan tillbörligt avseende det förhållandet, att den statsanslag beviljande myndigheten, rikets ständer eller riksdagen, vid upprepade tillfällen bestritt eller åtminstone uttalat tvivelsmål om förefintligheten av skyldighet för staten att vidkännas ifrågavarande avlöningskostnad och därvid antytt, att samma kostnad rätteligen borde bestridas uteslutande av Stockholms stad. Så exempelvis, enligt vad förut anförts, vid riksdagarna åren 1851, 1866, 1900 och 1903.

Beaktas bör härvid jämväl, att dessa uttalanden av rikets ständer eller riksdagen falla inom tidsskeden, under vilka, i sammanhang med starkt stegrad utveckling på många samhällsområden, behov av en klarare fördelning mellan stat och kommun av omsorgen om allmänna angelägenheter allt mera gjort sig gällande och fortskridit i sitt genomförande.

Vid nu anförda förhållanden och då, i saknad av behörig föreskrift om plikt för staten uti förevarande avseende, dylik plikt icke torde kunna antagas uppkomma utan bifall eller erkännande av den anslagsbeviljande statsmyndigheten och ännu mindre mot dess bestridande, synes den av statskontoret utvecklade meningen icke kunna antagas såsom riktig.

I anslutning till detta uttalande yttrar löneregleringskommittén vidare:

Såvitt för löneregleringskommittén är känt, har icke från någon annans sida än statskontorets gjorts gällande, att en klar rättslig skyldighet att vidkännas ifrågavarande avlöningskostnad ålåge statsverket. Där eljest den meningen omfattas, att det tillkommer statsverket att bära denna kostnad, synes det mera vara fråga om ett »böra» än om en definitiv rättslig plikt. Och även om förhållandet uttryckes såsom utgörande en »skyldighet» för staten, betecknas därmed egentligen blott resultatet av en uppskattning av skälighets- och billighetsgrunders betydelse för frågan om kostnadsbördans läggande på staten eller staden.

De grunder av nyssberörda art, som i avgivna uttalanden anföras till stöd för eller emot ifrågavarande avlöningskostnads läggande på den ena eller den andra, skola i det följande vinna omnämnande.

I fråga om den förutberörda kommunala utredningskommitténs betänkande anför löneregleringskommittén:

Den tidigare omförmälda, år 1912 av överståthållarämbetet och Stockholms stadsfullmäktige tillsatta kommittén för reglering av överståthållarämbetets stater m. m. kom, såsom jämväl förut är anfört, vid sin utredning av frågan om exekutionsbetjäningens avlöning till det resultat, att skyldigheten att avlöna åtminstone de hos andre stadsfogden anställda utmätningsmän borde åligga statsverket.

Kommitterade erinra i sin behandling av nämnda fråga till en början därom, att kostnaden för exekutionsbetjäningens avlöning för närvarande bestrides av statsverket och Stockholms stad i förening, samt att skyldigheten att utgöra denna avlöning sedan lång tid tillbaka varit föremål för statsmyndigheternas och Stockholms stadsfullmäktiges prövning.

Då kommitterade därefter gå att söka i vad på dem ankommer ernå en lösning av denna fråga, förklara sig kommitterade såsom grundläggande utgångspunkt antaga en skillnad med hänsyn till tjänsteåligganden emellan de tre grupperna exekutionsbetjänte under resp. förste, andre och tredje stadsfogden. Denna olikhet bestämdes av den olika arten av de göromål, som blivit tilldelade de särskilda stadsfogdarna. (Se härom kungl. kungörelsen den 15 september 1911.)

Rörande denna olikhet anföra kommitterade, att förste stadsfogden, som hade att verkställa domar huvudsakligen i tvister mellan huvudstadens befolkning och alltid mot i Stockholm bosatt person, samt tredje stadsfogden, som hade till uppdrag att åt Stockholms kommun hos dess inbyggare indriva obetalda allmänna utskylder, båda hade att i sin tjänstgöring bevaka ett huvudsakligen kommunalt intresse. Andre stadsfogden däremot, vilken vore sysselsatt med indrivning av oguldna utskylder åt främmande kommuner, verkställighet av utslag i brottmål och lämnande av handräckning åt andra myndigheter, kunde sägas utöva en verksamhet, som mera tillhörde statens intressesfär.

Den sålunda angivna artskillnaden mellan de särskilda stadsfogdarnas göromål framträdde även i motsvarande olikhet hos de resp. stadsfogdar underställda exekutionsbetjäntes verksamhet och hade »uppenbarligen lagts till grund för stadens övertagande till vissa delar av kostnaderna för exekutionsväsendet» (nämligen särskilt avlöningen åt de hos tredje stadsfogden anställda »uppbördsmän»).

Beträffande vad av kommitterade i övrigt anförts rörande utmätningsmännens under andre stadsfogden avlönande, hänvisas till härovan förekommande historiska redogörelser.

Såsom man finner, hava ifrågavarande kommitterade såsom huvudsakligt stöd för sina förslag i fråga om bekostandet av avlöningen till exekutionsbetjäningen i Stockholm åberopat en av kommitterade angiven olikhet i naturen av de göromål, som enligt för närvarande gällande arbetsfördelning mellan de tre stadsfogdarna tillkomma envar av dem och de honom underlydande exekutionsbetjänte. Den sakliga styrkan av kommitterades förslag blir alltså beroende av hållbarheten utav den antagna indelningsgrunden och den tillämpning därav, förmedelst vilken den åberopade artskillnaden mellan de olika stadsfogdarnas göromål utfunnits.

Indelningsgrunden skulle nu enligt de nämnda kommitterade vara de särskilda stadsfogdegöromålens egenskap att utgöra antingen en kommunal eller en statlig angelägenhet, ett kommunens eller ett statens intresse.

Vad då angår denna grund för indelningen, synes densamma i dess nämnda abstrakta formulering, såsom indelningsprincip, äga mycket berättigande. Men för dess användbarhet på ett föreliggande praktiskt fall i syfte att avgöra, på vem kostnaderna böra stanna, torde en ovillkorlig betingelse vara att uppställa, nämligen den, att bestämmandet av vad som är en kommunens och vad en statens angelägenhet sker i nödig överensstämmelse med den uppfattning, som för liknande fall vid den ifrågavarande tidpunkten gör sig gällande i lagstiftningen och det offentliga livet i allmänhet.

Iakttagandet av denna betingelse torde finnas vara nödvändigt vid det förhållande, att åsikterna om vad som rätteligen är att anse såsom ett kommunalt eller såsom ett statligt intresse ofta nog visat sig ej blott växlande enskilda eller grupper av enskilda emellan utan ock olika enligt den i det allmänna godkända åskådningen vid olika tider. Iakttages betingelsen icke, kan det erhållna resultatet beträffande kostnadernas bärande icke heller förväntas vinna godkännande.

I fråga nu om den tillämpning av omförmälda indelningsprincip, som gjorts av nämnda utredningskommitterade, är att framhålla, hurusom de resultat, till vilka kommitterade kommit, i väsentliga avseenden icke torde låta sig nöjaktigt förenas med den för närvarande i det offentliga gällande uppfattningen vid särskiljande av kommunala och statliga angelägenheter.

Då så t. ex. kommitterade om förste stadsfogden — vilken har att mot i Stockholm bosatt person verkställa dom i tvistemål och vidtaga annan på stadsfogde beroende åtgärd enligt utsökningslagen — uttala, att han har att i sin tjänsteutövning bevaka ett huvudsakligen kommunalt intresse, må häremot framhållas, att verkställighet av dom i mål av nämnda natur icke någonsin i vårt land torde hava erkänts såsom en kommunal angelägenhet, så att beslutanderätt om villkor och sätt för sådan verkställighet tillkomme kommunala myndigheter.

Samma uttalande som beträffande förste stadsfogden göres av kommitterade också i fråga om tredje stadsfogden. Denne har dock att indriva, förutom i Stockholm påförda kommunalutskylder samt vissa avgifter med kommunal karaktär, jämväl alla i Stockholm debiterade kronoutskylder.

Vidare anse kommitterade andre stadsfogden utöva en verksamhet, som mera tillhör statens intressesfär. Detta omdöme torde knappast i sin allmänhet godkännas av den offentliga meningen, och särskilt icke i vad angår den största gruppen av de till denne stadsfogde hörande ärenden, den som avser indrivning av utskylder och liknande avgifter åt främmande kommuner. (Jfr tabellen å sid. 25.)

Enligt löneregleringskommittén tillhandakomna ytterligare upplysningar rörande de under år 1913 till andre stadsfogden inkomna 32,028 ärendena avsågo av dem: 12,017 kommunal-, municipal-, präst- m. fl. liknande utskylder; 8,447 kronoutskylder; 6,456 verkställighet av beslut och utslag i brottmål samt 5,108 övriga ärenden. Den berörda största gruppen av ärenden uppfattas säkerligen i allmänhet, i överensstämmelse med gällande rätts otvivelaktiga ståndpunkt, såsom innefattande klart kommunala angelägenheter, ehuruväl i vissa fall statens befattningshavare kunna komma att mot särskild ersättning anlitas för deras slutliga bevakande.

Om än till andre stadsfogdens befattning även höra ärenden, som utgöra statliga angelägenheter (åtgärder för verkställighet av utslag i brottmål, indrivning av kronoutskylder i visst fall, m. m.), synes dock sålunda utredningskommitterades allmänna omdöme beträffande denne stadsfogde, att han »kan sägas utöva en verksamhet, som mera tillhör statens intressesfär», till sin giltighet tvivelaktigt eller i allt fall osäkert såsom beroende av växlingar i frekvensen för olika grupper av ärenden och även möjligen andra, förändring underkastade omständigheter. Detsamma måste ock gälla den följd beträffande avlönandet av de under andre stadsfogden lydande utmätningsmän, som skulle härledas ur detta omdöme, nämligen att staten ägde skyldighet att vidkännas kostnaden därför.

Ett godtagande av denna följdsats såsom bindande torde emellertid under för närvarande rådande förhållanden så mycket mindre kunna påyrkas, om man erinrar sig, att otvivelaktigt statliga angelägenheter kunna genom lagstiftningen

vara hänvisade att handhavas på kommunernas bekostnad, samt att så just är händelsen för rikets städer i allmänhet i fråga om den andre stadsfogden i Stockholm tillagda befattning med verkställighet av utslag i brottmål, indrivning av kronoutskylder, debiterade på annan ort, m. fl. ärenden. Vad sist nämnts är ju också fallet beträffande bland annat den till tredje stadsfogden i Stockholm hörande indrivning av kronoutskylder.

Beträffande de grunder och omständigheter, som i övrigt blivit anförda i det principiella spörsmålet, huruvida statsverket borde vidkännas kostnad för avlöning till exekutionsbetjäningen i Stockholm, uttalar sig löneregleringskommittén på följande sätt:

Med hänsyn till vad i det föregående anförts, särskilt i anledning av omförmälda kommunala kommitterades yttrande och förslag, synes det löneregleringskommittén, som om man närmast skulle ledas till den ståndpunkten, att under rådande förhållanden kostnaden för avlönande av de hos andre stadsfogden anställda exekutionsbetjänte borde liksom avlöningskostnaden för övrig exekutionsbetjäning i Stockholm falla på staden själv.

Vid de tillfällen, då riksdagen vägrat bifall till gjord framställning om ökning av anslaget till exekutionsbetjäningens i Stockholm avlöning, har även riksdagen antagit eller åtminstone ifrågasatt såsom den egentligen riktiga den meningen, att Stockholms stad hade att själv vidkännas kostnaden för denna avlöning. Riksdagen har framhållit, hurusom (i allmänhet) rikets övriga städer ägde att bära utgifterna för exekutionsväsendet därstädes, samt förklarat, att, då därtill komme, att Stockholms stad i motsats till städerna i övrigt vore särskilt gynnad med ett anslag för dess exekutionsbetjänings avlönande, riksdagen så mycket hellre saknade anledning att bifalla nämnda framställningar.

Nu omförmälda ståndpunkt synes också vara fullt konsekvent, så länge man uteslutande fäster sig vid Stockholms egenskap av stad. Likställighet mellan Stockholm och rikets övriga städer i allmänhet påkallar då uppenbarligen, att Stockholm får vidkännas utgifterna för sådana allmänna angelägenheter, som det enligt gällande ordning ovedersägligen åligger andra städer att bekosta.

Emot den av riksdagen sålunda angivna uppfattningen hava emellertid erinringar i olika avseenden gjorts gällande från deras sida, som, utan att åberopa en statens rättsliga plikt att bestrida kostnaden för exekutionsbetjäningens i Stockholm avlöning, likväl anse staten böra ensam vidkännas denna avlöningskostnad, åtminstone till den omfattning, varom här är fråga. Dessa erinringar synas kunna till det väsentliga sammanfattas sålunda.

Vid överståthållardömets inrättande år 1634 och sedermera allt framgent har detsamma i det hela likställts med rikets län vart för sig. Denna likställighet i huvudsak har städse funnit uttryck såsom grund för lagstiftning och administrativa åtgärder. Allenast såsom en av givna faktiska förhållanden påkallad praktisk följd — väl mestadels sammanhängande därmed, att, såsom det i 1634 års regeringsform heter, överståthållaren i Stockholm »haver intet land eller landfolk under sig» utan till ämbetsområde fått uteslutande en stad, därtill rikets största och huvudstad — har lantregeringsenheten överståthållardömet kommit att på en och annan punkt av den administrativa organisationen förete en modifikation i jämförelse med de övriga lantregeringsenheterna, länen.

En sådan punkt har förelegat inom exekutionsförvaltningen. I överståthållardömet var överståthållarämbetet såväl över- som underexekutor. Inom länen åter var väl länsstyrelsen (undantagandes beträffande två städer) överexekutor, men särskilda underexekutorer funnos både för landsbygden och för städerna — för de senare deras magistrater. Denna olikhet ägde bestånd, till dess nya utsökningslagen med år 1879 trädde i kraft.

I sammanhang därmed att då i rikets övriga städer i allmänhet överexekutorsbefattningen övertogs av magistraten, överlämnades såväl i dessa städer som i Stockholm underexekutorsgöromålen åt nyinrättade, av kommunen avlönade stadsfogdetjänster. I överståthållarämbetet såsom exekutiv myndighet inskötos sålunda två stadsfogdar-underexekutorer, vilka avlönades av staden; men till avlöning åt de dessa stadsfogdar underställda exekutionsbetjänte liksom åt tjänstemännen i det egentliga kansliet utgick fortfarande såsom förut anslag av statsmedel.

Det kan sålunda sägas, att staten alltsedan äldre tider anvisat medel för avlöning åt de egentliga exekutionsbetjänte i Stockholm. Och statens skyldighet att därmed fortfara har tid efter annan av riksdagen erkänts genom beviljande av ökning av det anvisade anslaget för förhöjning av denna avlöning eller för inrättande av nya exekutionsbetjäntsysslor.

I betraktande av vad sålunda erinrats, borde staten vidkännas skyldighet att bestrida kostnaden för avlönande av exekutionsbetjäningen i Stockholm samt i allt fall och så mycket hellre av de exekutionsbetjänte, om vilka nu är fråga.

Beträffande nu omförmälda erinringar, såvitt de innefatta, att avlöningsskyldigheten av ålder ålegat statsverket samt att denna skyldighets fortvaro jämväl på senare tider erkänts av representationen, får löneregleringskommittén hänvisa till vad ovan i dessa hänseenden yttrats i anledning av den utav statskontoret omfattade åsikt i förevarande ämne.

Vidkommande åter det åberopade förhållandet, att överståthållarämbetets förvaltningsområde städse varit och allt fortfarande är att i det hela jämnställa med ett län, så synes detta förhållande icke kunna frånkännas en viss betydelse i riktning av statsmedels anvisande för avlöning till exekutionsbetjäningen i Stockholm. Ser man till, huru inom ett län enligt nuvarande ordning kostnaderna för de exekutiva ärendenas förvaltning fördela sig emellan staten och kommunerna, så visar sig följande.

I länets städer utövas i allmänhet överexekutorsbefattningen av magistraten, eventuellt enligt Konungens förordnande av viss ledamot därav, underexekutorsgöromålen däremot av stadsfogde eller den han enligt vederbörliga föreskrifter satt i sitt ställe. Alla dessa, såvitt de äro ordinarie befattningshavare, avlönas av stadskommunen ensam. Vad nu sagts om behörig exekutiv myndighet i stad gäller såsom regel. Rörande de avvikelser därifrån, som författningsenligt förekomma, torde icke vara nödigt att här lämna redogörelse (jämför utsökningslagen § 1 samt kungl. förordningarna den 10 augusti 1877 om nya utsökningslagens införande, § 23, och den 12 juli 1878 angående förändrade föreskrifter om utmätning för krono- eller kommunalutskylder, allmänna avgifter m. m.).

För länets landsbygd åter är Kungl. Maj:ts befallningshavande överexekutor, och underexekutors göromål handhavas av kronofogde resp. vederbörligen förordnad länsman eller annan av befallningshavanden godkänd person eller ock under vissa förhållanden fjärdingsman. De ordinarie eller med motsvarande för-

ordnande försedda innehavarna av nu nämnda befattningar få sin avlöning av statsmedel, allenast med undantag av fjärdingsmännen, vilka avlönas av kommunen.

Tar man i sikte ett län i dess helhet. framgår således, att dess befattningshavare med exekutoriska uppgifter avlönas dels med kommunala och dels med statsmedel, ävensom att, om man tänker endast på handhavarna av underexekutorsgöromålen, förhållandet är det nämnda även med avseende å dem.

Då nu överståthållardömet är att jämnställa med län, har det förhållande, som inom länen äger rum i fråga om bestridandet av kostnaderna för underexekutorsgöromålens besörjande, också fått göra sig gällande inom överståthållardömet — med andra ord, statsverket har vidkänts en del av kostnaden för avlöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm. Att så sker, äger således sin förklaring i överståthållarämbetets historiskt givna ställning. Ty fäste man sig allenast vid den omständigheten, att Stockholm är en stad, och fördenskull jämförde dess förhållanden endast med övriga städers, så hade man förbisett det faktum, att överståthållardömet städse varit att jämnställa med ett län.

Löneregleringskommittén kan däremot icke finna, att Stockholms egenskap att såsom lantregeringsenhet motsvara ett län skulle kunna anses berättiga den slutsats, att staten borde ensam åtaga sig all den sistnämnda avlöningskostnaden. Längre än till att motivera ett bidrag till denna kostnad räcker, enligt löneregleringskommitténs uppfattning, i varje fall icke Stockholms berörda egenskap.

Emellertid har även uppfattningen, att i anslutning till de historiska förhållandena bidrag från statens sida skäligen fortfarande borde utgå, blivit satt i tvivel under åberopande av, att fjärdingsmännen, vilka för länens landsbygd skulle utgöra motsvarigheten till andre stadsfogdens i Stockholm exekutionsbetjänte, erhölle avlöning av kommunernas medel. Detta inkast föranleder kommittén att anföra följande.

Det är riktigt, att en del åligganden av dem, som tillhöra fjärdingsmannasysslan, äro desamma, som tillkomma sistnämnda exekutionsbetjäntes befattning. Dessa för de båda tjänstekategorierna enahanda åligganden utgöras huvudsakligen av följande grupper av ärenden, nämligen:

a) indrivning, genom avfordrande av godvillig betalning och eventuellt genom utmätning av lös egendom, utav dels sådana krono- och kommunalutskylder samt avgifter till folkskola, kyrka eller prästerskap, som blivit debiterade å ort utom vederbörande distrikt, och dels andra allmänna avgifter, expeditionslösen, ersättningar m. m., om vilka förmäles i kungl. förordningen den 12 juli 1878 angående förändrade föreskrifter om utmätning för krono- eller kommunalutskylder, allmänna avgifter m. m.,

b) indrivning, genom krav på godvilligt erläggande, av böter och viten ävensom eventuellt den betalningsskyldiges införpassande till fångvårdsanstalt för undergående av förvandlingsstraff,

c) indrivning, genom avfordrande av godvillig betalning, utav ersättningar i åtskilliga fall, då dessa förskotterats av statsmedel, och

d) delgivning av stämningar, kallelser, kommunikationer m. m.

De nu nämnda för fjärdingsmän och ifrågavarande exekutionsbetjänte gemensamma grupper av göromål utfylla i det allra närmaste omfånget av de senares tjänsteåligganden. Så är däremot icke förhållandet i fråga om fjärdingsmännen.

Enligt gällande instruktion m. fl. stadganden har en fjärdingsman att utöver nyss angivna göromål ombesörja eller biträda vid en mångfald olika upp-

gifters handhavande. Såsom exempel på dylika uppgifter må nämnas: verkställighet av domar och utslag i allmänhet, beivrande av brott, verksamhet i ordnings-, säkerhets- och sundhetspolisens intresse, närvaro vid marknader, auktioner och andra tillfällen av större folksamling, värnpliktigas inskrivning och mönstring, truppers tåg och inkvartering, fortskaffande av fångar i egenskap av extra fånggevaldiger, tillsyn över lösdrivare och bettlare, tillsyn å vägar, broar och färjor, åtgärder i anledning av smittosamma kreaturssjukdomar, eldsvåda, översvämning m. fl. liknande händelser, åtgärder för och i anledning av mantalsskrivning, utdelning av debetsedlar samt indrivning, eventuellt genom utmätning av lös egendom, av sådana utskylder till kronan, kommun, folkskola, kyrka eller prästerskap, som debiterats inom vederbörandes tjänsteområde.

Med anledning av det, enligt vad nu påpekats, betydligt större omfång, som fjärdingsmännens verksamhet äger i jämförelse med de ifrågavarande exekutionsbetjäntes, kan frågas, dels i vad mån de åligganden, som äro gemensamma för nämnda båda kategorier av befattningshavare, representera olika stor myckenhet arbete för den ena och för den andra av dem, dels ock huru den i följd av samma åligganden för fjärdingsmannen uppkommande arbetskvantiteten förhåller sig till hans av övriga tjänsteuppgifter orsakade arbete.

För besvarande av de båda sålunda väckta frågorna har löneregleringskommittén meddelat en rätt ingående utredning rörande olika inverkande omständigheter. Att här lämna en närmare redogörelse för denna utredning synes mig icke erforderligt, och detta så mycket hellre, som det i förevarande ärende väsentliga av utredningens resultat innehålles i följande av kommittén själv gjorda sammanfattning.

Såsom i viss mån sammanfattande den i det föregående gjorda jämförelsen mellan de andre stadsfogden i Stockholm underställda exekutionsbetjänte och fjärdingsmännen kan alltså sägas:

att fjärdingsmännen, i motsats till ifrågavarande exekutionsbetjänte, hava att fullgöra en mängd betydande tjänsteuppgifter utöver dem, som äro gemensamma för fjärdingsmännen och ifrågavarande exekutionsbetjänte;

att de gemensamma tjänsteåliggandena representera en betydligt större arbetskvantitet för exekutionsbetjänten än för fjärdingsmannen, vilket förhållande finner sitt uttryck däruti, att dessa åligganden taga i det närmaste allt den förres arbete i tjänsten i anspråk, medan så icke är fallet för fjärdingsmannen;

att sistberörda förhållande sammanhänger bland annat därmed, att en del av de till sin art gemensamma ärendena på landsbygden besörjes, icke av fjärdingsmännen, utan av kronofogde och länsman;

att den ekonomiska börda för landskommunerna, som fjärdingsmannaavlöningen utgör, lättas därigenom att fjärdingsmännen äga rätt till ersättning, i vissa fall av statsmedel, för särskilda förrättningar (sportler) i större omfattning än ifrågavarande exekutionsbetjänte;

att den kommunala avlöningen till fjärdingsmännen avser jämväl en mängd andra tjänstebestyr än sådana, som äro gemensamma för dem och nämnda exekutionsbetjänte; samt

att den avlöning, som över huvud taget på landsbygden utgår för besörjande av de till sin art gemensamma ärendena, delvis bestrides av statsmedel, i det städse en del, större eller mindre, av dessa ärenden handhaves omedelbart av helt och hållet statsavlönade befattningshavare, kronofogde och länsman.

I anknytning till dessa resultat av den nyssberörda jämförelsen kommer löneregleringskommittén till framställandet av den uppfattning i det förevarande principspörsmålet, vilken synts kommittén vara den riktiga.

Löneregleringskommittén yttrar i sådant hänseende:

I betraktande av vad sålunda framgått utav den gjorda jämförelsen torde det förhållandet, att den egentliga lönen till fjärdingsmännen helt och hållet bestrides med kommunernas medel, icke kunna anses såsom avgörande till förmån för den meningen, att motsvarande avlöning till andre stadsfogdens i Stockholm exekutionsbetjänte bör bekostas uteslutande av Stockholms stad. Tvärtom torde man, i överensstämmelse med vad ock härovan framhållits, finna den omständigheten, att de göromål, vilka i Stockholm helt och hållet falla på dessa exekutionsbetjänte, på landsbygden till en del ombesörjas av uteslutande statsavlönade tjänsteinnehavare, utgöra ett stöd för den uppfattningen, att statsverket borde bära en del av kostnaden för samma göromåls handhavande även i Stockholm.

I detta samband bör emellertid framhållas, vilken betydelse för det förevarande ämnet de historiska förhållandena beträffande Stockholms överståthållardöme måste tillerkännas.

Till att uti den nyss härovan angivna omständigheten se ett betydelsefullt stöd för sist angivna uppfattning i fråga om statsverkets deltagande i kostnaden för de nämnda göromålens handhavande i Stockholm torde man nämligen äga fullt fog allenast under den förutsättning, att man tillbörligen beaktar den ställning i administrativt hänseende, som Stockholm genom århundraden intagit och alltjämt intager, samt de anslagsbeviljande statsmyndigheternas därav influerade hållning till frågan om anslag av statsmedel till exekutionsbetjäningen därstädes.

Tänkte man sig nämligen, att någon annan större stad i nuvarande tid skildes från länet och bildade en fristående enhet, i lämpliga befunna avseenden likställd med ett län, så skulle man säkerligen icke i den inträdda förändringen finna tillfyllestgörande skäl för statens övertagande, helt eller delvis, av den förut av staden ensam bekostade avlöningen åt sådana dess befattningshavare, vilka till tjänsteuppgifter motsvarade andre stadsfogdens i Stockholm exekutionsbetjänte.

Beträffande åter Stockholm gäller frågan icke, huruvida statsverket skall övertaga, i större eller mindre omfattning, en börda, som det aldrig förut burit. Här rör sig däremot spörsmålet om, huruvida skäl föreligger för att staten nu bör bryta det historiska förhållandet, att den i visst samband med Stockholms nyss antydda ställning i administrativt hänseende från början påtagit sig och sedermera alltjämt burit en utgift för ett visst ändamål.

I nämnda ställning för Stockholm ligger nämligen förvisso ursprunget därtill, att staten alltifrån början kom att vidkännas kostnad för exekutions-

väsendet därstädes. Denna kostnad synes till någon tid hava täckt utgifterna för ändamålet. Sedan emellertid de senare stegrats, har staten vidare vid olika tillfällen och även i jämförelsevis senare tid åtagit sig ökad kostnad, ehuruväl icke i större mån, än att jämväl kommunens medel i stigande grad måst tagas i anspråk. Staten har aldrig helt undandragit sig kostnad för exekutionsbetjäningen i Stockholm, men denna kostnad har med tiden antagit karaktären av ett blott bidrag.

De förhållanden, vilka sålunda under tidens lopp varit rådande beträffande den del av överståthållarämbetets kansliavdelning, som det lägre exekutionsväsendet utgör, hava ägt sina noggranna motsvarigheter i fråga om båda de andra avdelningarna inom ämbetet, uppbördsverket och polisväsendet. Såsom här förut givna historiska framställningar giva vid handen, hava sedan långt förgångna tider statsmedel utgått för verksamheten inom envar av dessa sistnämnda avdelningar, och dessa statsanslag hava med tiden antagit en allt bestämdare karaktär av allenast bidrag till täckande av de alltjämt stigande kostnaderna.

I det nu särskilt föreliggande spörsmålet om statsanslag för exekutionsbetjäningen i Stockholm kan det alltså sägas, att det i realiteten är bidragsståndpunkten, som staten sedan länge intagit.

Den gamla post bland statsutgifterna, som avsåg nämnda betjänings avlöning, har såsom antytts aldrig indragits eller, såvitt känt är, ens föreslagits till indragning, utan har riksdagen i motsats härtill vid skilda tillfällen medgivit ökning av denna utgiftspost. Dessa förhållanden visa, att, ehuruväl riksdagen under senare tider vägrat ytterligare ökning eller begärt utredning, innan dylik ökning kunde beviljas, så är dock den intill närvarande stund gällande ståndpunkten den, vilken ovan betecknats såsom bidragsståndpunkten.

Då nu icke någon ny omständighet inträffat, som skulle kunna anses fordra indragning av det för närvarande från statsverket utgående bidraget till exekutionsbetjäningens i Stockholm avlöning, men däremot företagna undersökningar av hithörande förhållanden enligt nuvarande ordning synas erbjuda positiva stöd för bibehållandet av ett sådant bidrag, samt därigenom en obruten överensstämmelse med de historiska förhållandena beträffande överståthållardömet skulle upprätthållas, så har löneregleringskommittén trott sig böra stanna vid den meningen, att statsverket bör fortfarande lämna *bidrag* till avlöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm.

Denna mening anser löneregleringskommittén böra bliva gällande under nu överskådliga förhållanden och särskilt så länge icke någon mera fullständig reglering av statens och Stockholms stads inbördes ekonomiska förhållanden, åtminstone beträffande överståthållarämbetet i dess helhet, blivit åvägabragt. Att söka verkställa den helt visst mycket mångsidiga och omfattande utredning, som skulle krävas såsom grund för ett förslag i syfte av en dylik reglering, torde falla utom de uppgifter, vilka kunna anses tillkomma löneregleringskommittén. Och kommittén har så mycket hellre måst avvisa tanken att i nu föreliggande fråga upptaga ett sådant arbete, som detsamma icke rymmes inom det kommittén däri givna uppdrag.

Till fastställande av innebörden av den mening, löneregleringskommittén alltså omfattar, är att erinra om vad i det föregående anförts rörande den aktuella omfattningen av förevarande fråga.

Den förut omförmälda, av överståthållarämbetet och stadsfullmäktige tillsatta kommittén hade förordat, att Stockholms stad borde svara för all avlöning åt de under första och tredje stadsfogdarna lydande exekutionsbetjänte, men däremot såsom sin åsikt uttalat, att skyldigheten att avlöna de andre stadsfogden underställda exekutionsbetjänte borde åligga staten.

Överståthållarämbetet har uti sin hemställan till Kungl. Maj:t i ämnet utgått från vad utredningskommittén ansett och fördenskull framställt endast begäran om medel för sistnämnda exekutionsbetjäntes avlönande.

Vid dessa förhållanden har löneregleringskommittén utgått från, att beträffande skyldigheten att avlöna exekutionsbetjäningen i Stockholm meningsskiljaktighet mellan staten och staden föreligger allenast i vad angår avlöningen till de under andre stadsfogden lydande exekutionsbetjänte. Då löneregleringskommittén förordar ett avlöningsbidrag av statsmedel, avses alltså därmed endast dessa exekutionsbetjäntes avlönande.

Sedan löneregleringskommittén sålunda uttalat sig för bibehållandet av den nu gällande ståndpunkten, att bidrag av statsmedel beviljas till avlöningen åt exekutionsbetjäningen i Stockholm, vilket bidrag skulle avse de hos andre stadsfogden anställda betjänte, återstå frågorna, i vilken form detta bidrag bör givas samt huru stort det bör tillmätas.

För överståthållarämbetets förslag i dessa hänseenden har förut redogjorts.

Löneregleringskommittén anför härutinnan:

Överståthållarämbetet har nu uti sin ifrågavarande skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt om beredande av det belopp av statsmedel, som erfordras för att täcka utgifterna enligt ett av ämbetet uppgjort förslag till kostnadsstat för avlönande av sistnämnda exekutionsbetjänte, beräknad efter tillika angivna grunder.

Denna hemställan innebär således, att statsverket, som för närvarande lämnar Stockholms stad ett bidrag till dess exekutionsbetjänings avlöning, skulle övergå till att ansvara för avlöningskostnaden för 14 hos andre stadsfogden anställda exekutionsbetjänte (utmätningsmän) enligt specificerad avlöningsstat. Emellertid har ämbetet på förut angiven grund föreslagit, att det utöver nu utgående bidrag erforderliga statsanslaget måtte tills vidare beredas endast på extra stat.

Vad överståthållarämbetet sålunda hemställt, kan löneregleringskommittén av olika skäl icke biträda.

I främsta rummet är att anmärka, att de ifrågavarande exekutionsbetjäntes förvandling till uteslutande statsavlönade befattningshavare, på sätt överståthållarämbetets förslag innebär, uppenbart icke står i överensstämmelse med den bidragsståndpunkt, som löneregleringskommittén för statens vidkommande enligt det föregående förordat.

De synpunkter, som böra bestämma kostnaden för avlöningen till personer, vilka avlönas uteslutande med statsmedel, äro enligt sakens natur ofta väsentligt skilda från dem, vilka kunna tillerkännas avgörande inverkan, då det gäller att fastställa storleken av ett bidrag, som må finnas böra av statsverket lämnas till bestridande av utgifterna för avlönande av befattningshavare i kommuners eller

enskildas tjänst. Helt andra och på helt annat sätt bindande anspråk beträffande ifrågavarande personers avlöningsförhållanden skulle tydligen med fog kunna uppställas, om överståthållarämbetets hemställan vunne förverkligande, än om statsverket bibehåller sin ställning såsom allenast bidragsgivare.

Att ett statens bidrag till exekutionsbetjäningens i Stockholm avlöning gåves den formen, att staten helt övertoge avlönandet av andre stadsfogdens exekutionsbetjänte, skulle alltså givetvis komma i strid med själva de grundsatser, som innefattas uti att blott ett bidrag till avlöningskostnaders bestridande lämnas.

Vidare kan icke förbises det otillfredsställande uti ifrågavarande befattningshavares ställning till deras över- och sidoordnade, som skulle bliva en följd av genomförandet av överståthållarämbetets hemställan. Under det att den överordnade, stadsfogden, avlönades helt och hållet av staden, finge hans underordnade sin avlöning uteslutande av staten. Då sålunda olika myndigheter komme att utöva bestämmande inflytande på den enes och den andres avlönings- och säkerligen även tjänsteförhållanden i allmänhet, synes det ingalunda uteslutet, att en ogynnsam återverkan härav på själva tjänstens förrättande skulle kunna yppa sig. Och då bland inbördes sidoordnade befattningshavare (de under de särskilda stadsfogdarna lydande exekutionsbetjänte) den ena delens löne- och tjänstevillkor bestämdes efter normer, vilka, enligt vad känt är, kunna vara i viktiga hänseenden skiljaktiga från dem, som legat till grund för fastställandet av motsvarande villkor för den andra delen, synes det, som om däruti lätt nog kunde finnas anledningar till missnöje och bristande stabilitet inom personalen med en i olika riktningar ofördelaktig inverkan.

Det torde icke vara erforderligt att ytterligare utföra de invändningar, som kunna riktas mot ett statens övertagande i allo av avlönandet utav de under andre stadsfogden ställda exekutionsbetjänte. Löneregleringskommittén tvekar emellertid icke att med stöd av det redan anförda uttala sig för bibehållandet av karaktären av bidrag hos de statsmedel, som må komma att, enligt vad kommittén förordat, fortfarande anslås till exekutionsbetjäningens i Stockholm avlöning i syfte, att detsamma må användas uteslutande till de sist nämnda betjäntes avlöning.

Vad angår överståthållarämbetets förslag, att det för de ifrågavarande exekutionsbetjäntetjänsterna erforderliga ytterligare statsanslag måtte tills vidare beviljas å extra stat, så erinras, att förslaget av ämbetet förklaras föranlett därav, att dessa tjänsters uppförande på ordinarie stat ej kunde förväntas förr än i samband med en motsedd reglering av överståthållarämbetets kansliavdelning, till vilken tjänsterna i någon mån kunde anses höra. Detta förslag utgår nu från, att statsverket, på sätt ämbetets hemställan avser, komme att i allo övertaga avlönandet av tjänsterna i fråga.

Därest emellertid så icke sker, men däremot fortfarande statens mellankomst får karaktär av ett bidrag, bortfaller tydligen anledningen att låta de medel, som enligt överståthållarämbetet vore erforderliga utöver det hittillsvarande ordinarie anslaget, utgå allenast å extra stat. Skulle en förhöjning av bidraget av riksdagen beslutas, synes denna naturligast böra beviljas i form av ökning av det ordinarie anslaget.

I denna ordning kommer löneregleringskommittén till själva anledningen till det förevarande ärendets återupptagande på sätt som skett — behovet av ökade medel för avlöning åt exekutionsbetjänte under andre stadsfogden.

Beträffande behovet av ökat antal sådana betjänte har löneregleringskommittén intet att erinra emot eller lägga till den av överståthållarämbetet därutinnan förebragta utredning. Genom densamma synes det kommittén vara ådagalagt, att de åligganden, som till följd av gällande föreskrifter om fördelning av göromålen emellan stadsfogdarna i Stockholm (kungl. kungörelsen den 15 september 1911) tillkomma ifrågavarande exekutionsbetjänte, icke kunna tillfredsställande besörjas av ett mindre antal dylika än överståthållarämbetet antagit eller således fjorton.

Vidkommande storleken av den avlöning, som skäligen bör tillkomma nämnda fjorton exekutionsbetjänte, är det utom fråga, att det nu utgående, av 1880 års riksdag för första gången till 12,200 kronor bestämda anslaget blivit alltmera otillräckligt för avlönande av den för andre stadsfogdens göromål behövliga exekutionsbetjäningen.

Bör då statsverket bistå vid mötandet av denna växande otillräcklighet och sålunda höja sitt bidrag samt, i jakande fall, huru mycket?

Med den av löneregleringskommittén förordade ståndpunkt i själva den primära frågan, huruvida överhuvud taget statsmedel böra utgå till avlöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm, överensstämmer onekligen bäst, att storleken av statens bidrag icke förbliver opåverkat av en oundviklig stegring av kostnaden för avlöning till andre stadsfogdens exekutionsbetjänte.

Väl är det så, att, då dessa exekutionsbetjänte framgent bibehållas såsom i allo Stockholms stads befattningshavare, det närmast och ytterst tillkommer staden att vid behov av ökat antal dylika betjänte eller vid ökning av annan anledning av lönekostnaden för dem svara för denna kostnadsökning.

Men om, å andra sidan, de skäl få gälla, som enligt vad i det föregående anförts tala för, att staten bör lämna ett bidrag för dessa befattningshavares avlönande, så torde icke någon omständighet vara påvisad, som skulle innebära, att detta bidrag ej får överstiga det år 1880 beviljade beloppet 12,200 kronor. Och med den historiska utvecklingen av spörsmålet om statsmedels anvisande för ifrågavarande ändamål överensstämmer det tydligen mera, att, sedan till följd av förändringar i de på kostnaderna för ändamålet inverkande förhållandena en stegring av dessa kostnader oundvikligen gjort sig gällande, staten också vidkännes en höjning av sitt bidrag. Sådan höjning har enligt riksdagens beslut skett tidigare, då ställningen motsvarade den nu inträdda, och någon ny omständighet av natur att påkalla en motsatt hållning från riksdagens sida synas verkställda utredningar icke hava påvisat.

På nu antydda grunder anser sig löneregleringskommittén böra tillstyrka, att höjning av det nuvarande anslaget till exekutionsbetjäningens i Stockholm avlöning beviljas för genomförande av erforderlig ökning i antalet exekutionsbetjänte under andre stadsfogden samt av löneregleringen för dem.

I fråga om, huru stor förhöjningen av statsanslaget bör bliva, är till en början självfallet, att en högsta gräns för höjningen sättes av det behov, som föranlett överståthållarämbetets framställning i ämnet.

Detta behov, om vilket i berörda framställning lämnas närmare utredning, anses av överståthållarämbetet påfordra en ökning med 17,800 kronor av de till exekutionsbetjäningens i Stockholm avlöning nu utgående statsmedel (12,200 kronor). De grunder, med åberopande av vilka överståthållarämbetet kommit till nämnda belopp såsom det erforderliga, innebära, enligt vad förut är omförmält,

bland annat: att de under andre stadsfogden lydande exekutionsbetjäntes antal ökas från nuvarande 10 till 14; att staten åtager sig ansvaret i allo för avlönandet av dessa fjorton betjänte; samt att deras avlöningsförmåner bestämmas med hänsyn till vad i sådant avseende tillkomme vissa av staden avlönade befattningshavare, med vilka de kunde anses vara att jämnställa, i vilket hänseende deras avlöning syntes böra fastställas till motsvarighet mot avlöningen åt vissa stadens poliskonstaplar.

Mot överståthållarämbetets uppfattning, att det erforderliga minsta antalet av dessa exekutionsbetjänte utgjorde fjorton, har löneregleringskommittén, såsom redan nämnts, icke någon erinran att framställa. Däremot kan kommittén, såsom också förut omförmälts, icke tillstyrka, att ansvaret för dessa exekutionsbetjäntes avlönande lägges på statsverket, utan förordar kommittén, att de bibehållas i ställningen såsom Stockholms stads befattningshavare och att i överensstämmelse därmed de statsmedel, som i ändamål att användas till deras avlönande må anslås, få förut angiven karaktär av bidrag.

I visst samband med vad sålunda förordats står vidare det förhållandet, att för staten-bidragsgivaren icke kunna anses föreligga bindande skäl för att tillägga avlöningarna till vissa andra grupper av stadens befattningshavare normerande inverkan på storleken av statsbidraget. Naturligt är ju, att — såsom ock faktiskt äger rum — andra synpunkter och mått kunna läggas till grund för Stockholms stads avlöningssystem än dem, som finnas böra vara avgörande för storleken av ett statsverkets bidrag sådant som det ifrågavarande. Särskilt torde det befinnas naturligast och riktigast att, vid hänsynstagande till jämnställda befattningshavares avlöningsförmåner för utfinnande av den lämpliga storleken av statsbidraget i fråga, statens egna befattningshavare, men icke kommunala eller enskilda dylika, komma i betraktande.

Ser man då till, vilka statstjänare, med avseende å tjänsteåliggandenas krav och ställning i allmänhet, kunna vara att anse såsom nära likställiga med ifrågavarande exekutionsbetjänte, så synes detta vara förhållandet med framför andra vaktmästarna hos centralförvaltningens ämbetsverk.

Beaktas härvid den jämförelsevis självständiga tjänsteutövning, som i olika fall och särskilt vid verkställande av utmätning tillkommer ifrågavarande exekutionsbetjänte, samt de krav på omdöme och kunskaper, vilka särskilt av sådan anledning böra ställas på dem, torde övervägande skäl tala för, att inom vaktmästarkårens grader förste vaktmästarna anses utgöra dessa exekutionsbetjäntes närmaste motsvarighet.

Med stöd av det anförda synes man från statens sida sett skäligen kunna utgå ifrån, att nämnda exekutionsbetjäntes avlöning finge bestämmas efter förebild av den, som tillagts förste vaktmästarna inom den centrala statsförvaltningen. Dessa vaktmästares avlöning utgår efter löneregleringar, som under senare åren beslutats, för närvarande med 1,500 kronor, fördelade i lön, tjänstgöringspenningar och ortstillägg. Härtill kan komma ett ålderstillägg å 100 kronor.

Beträffande betydelsen av förste vaktmästarnas avlöningsförmåner såsom förebild vid bestämmandet av statsbidragets storlek synes avseende icke böra fästas vid ålderstillägg, som må tillkomma exekutionsbetjänte, om vilka fråga är. Utgåendet av ålderstillägg ställer sig ju olika från tid till annan, beroende av förändringar inom personalen och därav följande olikheter i avseende på förefintlig tjänsteålder, tjänstens bestridande på tillfredsställande sätt och andra,

oberäknelig växling i mer eller mindre grad underkastade förhållanden. Men skulle statsbidragets storlek kunna följa sådana av olika behov för ålderstillägg beroende växlingar, så synes statsbidraget antingen få givas karaktär av något slags förslagsanslag eller ock åtminstone bliva föremål för tid efter annan förnyad framställning till riksdagen och prövning därstädes. Ingendera av dessa möjligheter torde vara att förorda eller böra framkallas. Egenskapen av allenast ett bidrag hos de statsmedel, om vilka fråga är, synes också innebära, att deras anpassande efter berörda växlingar ingalunda kan anses påkallat.

Vad nu yttrats i fråga om medel för ålderstillägg äger motsvarande giltighet beträffande sådana medel, som, på sätt i överståthållarämbetets framställning i ämnet angives, må erfordras för beredande av ersättningar åt vikarier för ifrågavarande exekutionsbetjänte under semesterledighet, förfall på grund av sjukdom o. dyl. Även detta medelsbehov skulle bero av förhållanden, underkastade växlingar och förfoganden utom riksdagens bestämmande.

De olägenheter, som enligt det anförda stå i vägen för hänsynstagande till nu omhandlade två slag av medelsbehov vid bestämmande av statsbidragets storlek, förefinnas däremot icke beträffande den begynnelseavlöning, vilken från statens sida sett torde böra beräknas för ifrågavarande exekutionsbetjänte, då de likställas med förste vaktmästarna hos centrala ämbetsverk. Och då ett sådant likställande under närvarande förhållanden synes äga fog för sig, samt berörda begynnelseavlöning, 1,500 kronor, synes i och för sig antaglig och skälig såsom grund för beräkning av statsbidragets storlek, har löneregleringskommittén trott sig kunna förorda denna beräkningsgrund till antagande.

Vid bifall härtill skulle för ifrågavarande exekutionsbetjänte, antagna till ett antal av fjorton, statsbidraget komma att bestämmas till 21,000 kronor. Som det för närvarande utgående ordinarie statsanslaget utgör 12,200 kronor, skulle alltså erfordras en ökning därav med 8,800 kronor.

Innan löneregleringskommittén härefter avgiver den hemställan, vari dess behandling av detta ärende utmynnar, gör kommittén vissa uttalanden, som äro av betydelse för en fullständig uppfattning av dess ståndpunkt.

Kommittén yttrar nämligen:

Löneregleringskommittén anser sig icke böra underlåta att i detta sammanhang erinra, hurusom efter kungl. remisser till kommitténs yttrande föreligga flera framställningar till Kungl. Maj:t från grupper av vaktmästare (förste vaktmästare och vaktmästare) och andra dem i avlöningshänseende närställda statstjänare, avseende förhöjda avlöningsförmåner.

Då beträffande detta omfattande löneregleringsärende, vilket är under förberedande utredning inom kommittén, det icke låter sig i någon mån förutses, till vilka beslut från statsmyndigheternas sida de gjorda framställningarna må komma att leda, har löneregleringskommittén vid behandlingen av nu förevarande fråga om statsbidrag icke fäst något avseende vid de i nyssnämnda ärenden förekommande spörsmål om löneförhöjning.

Löneregleringskommittén vill emellertid här uttala den uppfattning, att den framtida utgången av de i nämnda ärende innefattade lönefrågorna icke får anses skola återverka på den lösning, som gives förevarande statsbidragsfråga. Skulle

sålunda begynnelseavlöningen för förste vaktmästarna eller med dem jämnställiga eller för en eller annan grupp av dessa befattningshavare komma att i sinom tid höjas, så får enligt kommitténs mening detta förhållande icke anses såsom konsekvens erfordra en motsvarande revision av beräkningsgrunden för det här ifrågavarande statsanslagets storlek. Detta anslag avser ju blott ett bidrag för bestridandet av avlöning åt vissa Stockholms stads befattningshavare, och då kommittén förordat den nämnda grunden för beräknande av detta bidrags lämpliga storlek, har kommittén icke avsett, att denna grund skall vara till sin fortfarande skälighet och giltighet för sitt ändamål ovillkorligt beroende av de synpunkter, som kunna föranleda ändring i löneförmånerna för statstjänare, med vilka nu ifrågavarande Stockholms stads befattningshavare vid beräkningsgrundens utfinnande synts kunna närmast likställas.

Från en annan sida sett är Stockholms stad naturligen icke i någon mån förhindrad att i fråga om begynnelseavlöningen till de ifrågavarande exekutionsbetjänte överskrida det belopp, som motsvarar beräkningsgrunden för statsbidraget. Sådant högre belopp för begynnelseavlöningen liksom också förekommande löneförhöjningar av ålderstilläggs natur samt erforderliga medel för vikariatsersättningar böra givetvis bestämmas efter tillämpliga grunder för av staden antaget avlöningssystem.

Slutligen bör i detta sammanhang ånyo framhållas, hurusom det enligt löneregleringskommitténs hela ståndpunkt i den förevarande frågan närmast och ytterst tillkommer Stockholms stad att sörja för erforderliga medel för anställande hos andre stadsfogden av det behövliga antalet exekutionsbetjänte. Vinner vad löneregleringskommittén förordar statsmyndigheternas bifall, böra de äga förvänta, att genom överståthållarämbetets och Stockholms stads försorg de för staten och landets alla kommuner så viktiga tjänsteuppgifter, vilka äro hänvisade till handläggning av andre stadsfogden i Stockholm och honom underlydande, varda i behörig tid och ordning fullgjorda.

Löneregleringskommittén hemställer slutligen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta, att det anslag till avlöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm, som ingår i det å riksstatens sjätte huvudtitel uppförda ordinarie anslag till överståthållarämbetet, höjes från nuvarande belopp, 12,200 kronor, med 8,800 kronor till 21,000 kronor att användas för avlönande av de under andre stadsfogden lydande exekutionsbetjänte, samt att i följd härav nämnda ordinarie anslag å riksstaten höjes från nuvarande belopp, 97,822 kronor, till 106,622 kronor.

Till sist har jag att omnämna två skrivelser i det förevarande ärendet, ingivna till mig efter det löneregleringskommitténs betänkande inkommit.

I en den 24 februari 1915 daterad skrift anföra de tio för närvarande hos andre stadsfogden i Stockholm anställda exekutionsbetjänte huvudsakligen följande. Skrivelse från exekutionsbetjänte 24/2 1915.

De vore numera, i motsats till vad förut varit förhållandet, nödsakade att för ett nöjaktigt skötande av sina tjänster ägna all sin tid

och kraft däråt samt på grund härav urståndsatta att skaffa sig några biinkomster utom tjänsten. Därtill komme, att i tjänsten oundvikliga utgifter — såsom spårvägs-, ångslups- och telefonavgifter ävensom kostnaden för intagande utom hemmet av en måltid för dag — vore synnerligen kännbara.

Personer, satta att omhänderhava allmänna medel, borde, anföres det, hava sina avlöningsförmåner så ordnade, att de på ett drägligt sätt kunde leva av desamma. Detta vore emellertid för skrivelsens undertecknare, vilka alla vore familjeförsörjare, under nuvarande förhållanden ytterst svårt. Även vore det ju önskvärt att något kunde avsättas för framtiden, i synnerhet som pensionsrätt icke förefunnes. Det framhålles i samband härmed, hurusom de hos förste stadsfogden anställda domsverkställarnas inkomster uppginge till omkring 4,000 kronor för år och att uppbördsmännen hos tredje stadsfogden åtnjöte årlig inkomst till ungefär samma belopp. Det kunde dock ifrågasättas, huruvida icke kompetens och omdömesförmåga hos andre stadsfogdens exekutionsbetjänte sattes på minst lika hårda prov på grund av de dem tillhörande tjänsteärendenas ofta vitt skilda natur, då däremot de nyss omnämnda tjänstinnehavarna hade att utföra varje dag enahanda förrättningar.

I skrivelsen framhålles därför slutligen, att det vore önskvärt att överståthållarämbetets förslag i ärendet bleve bifallet, och att det begärda anslaget komme att utgå för tiden från innevararande års början.

Promemoria av underståthållaren T. Hintze 3/3 1915.

Med föranledande av löneregleringskommitténs betänkande har underståthållaren Teodor Hintze ingivit en den 3 mars 1915 dagtecknad promemoria. Av dess innehåll torde jag här få återgiva följande.

I promemorian uttalas till en början, att överståthållarämbetets framställning av den 21 oktober 1913 hade till syfte att uppnå ett definitivt ordnande av frågan om exekutionsbetjäningens i Stockholm avlöning, nämligen därhän, att staten skulle komma att ansvara för avlöningen åt den under andre stadsfogden sorterande exekutionsbetjäningen samt Stockholms stad för avlönandet av den förste och tredje stadsfogdarna underordnade motsvarande personal. För nämnda frågas lösning i enlighet med detta syfte måste ett godtagande av det resultat, vartill löneregleringskommittén kommit, under alla omständigheter bliva ödesdigert, enär detsamma icke innebure någon lösning alls, utan lämnade frågan i så gott som samma skick, som den för närvarande ägde.

För den händelse emellertid överståthållarämbetets förslag enligt dess nämnda framställning icke skulle vinna bifall, utan avgörandet i

ärendet träffas i anslutning till löneregleringskommitténs uppfattning, göres i promemorian hemställan i två särskilda avseenden.

I första hand åberopas, att det nu utgående statsanslaget till avlöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm även efter dess höjande, på sätt löneregleringskommittén förordat, till 21,000 kronor icke alls kan vara tillräckligt för bestridande av kostnaden för nämnda betjänings avlönande. Med hänsyn härtill uttalas, att ändamålet med anslaget syntes komma att angivas tydligare, om anslaget betecknades såsom avseende bidrag till avlöningen i fråga. I sammanhang härmed tillägges dock, att överståthållarämbetet från den ståndpunkt, det för övrigt intagit i detta ärende, icke kunde göra någon invändning mot den inskränkning beträffande den framtida användningen av anslaget, att detsamma finge utgå endast såsom bidrag till avlöning åt de andre stadsfogden underställda exekutionsbetjänte.

Den ytterligare hemställan, som göres i promemorian, hänför sig till det förhållandet, att — på sätt även framgår av löneregleringskommitténs betänkande i vad gäller tiden för dess avgivande — Stockholms stadsfullmäktige ännu icke fattat beslut över förut omförmälda kommunala utredningskommitterades förslag beträffande fördelning mellan staten och Stockholms kommun av ansvarigheten för avlönandet av exekutionsbetjäningen i huvudstaden. Något erkännande från stadens sida av ansvarsskyldighet i enlighet med detta förslag förelåge således icke.

Det kunde, antydes det vidare i promemorian, befaras att, därest blivande beslut utfölle i den riktning löneregleringskommittén föreslår, stadsfullmäktige skulle befinnas icke vara villiga att godvilligt ikläda sig ansvarsskyldighet, varom nyss nämnts; åtminstone skulle detta, enligt vad promemorian föranleder, gälla kostnaden för avlöning och andra förmåner i samband därmed åt exekutionsbetjäningen under förste stadsfogden ävensom den del av kostnaden för andre stadsfogdens motsvarande betjänte, som icke täcktes av det blivande statsbidraget.

»Det är därför», yttras det till sist i promemorian, »av stor vikt, att ett uttalande från statsmyndigheternas sida göres i sådan riktning att denna tvist för all framtid avlyses; och bör därför vid beviljande av ifrågavarande anslag en förklaring lämnas, att det åligger Stockholms stad bestrida kostnaderna för exekutionsbetjäningen i Stockholm, med tillgodonjutande av det anslag av tills vidare 21,000 kronor, som från statsverket utgår som bidrag till avlöning åt de hos andre stadsfogden anställda exekutionsbetjänte.»

Departements-chefen.

Det har redan förut framhållits, hurusom överståthållarämbetets förevarande framställning om höjning av statsverkets anslag till avlöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm är för sitt bedömande i första hand beroende av svaret på spörsmålet, huruvida staten över huvud taget skall anses hava skyldighet att vidkännas någon kostnad för nämnda avlöning.

Jag vill beträffande detta spörsmål till en början erinra, att det alltifrån stadsfogdetjänsternas inrättande genom nya utsökningslagen och i sammanhang därmed givna författningar tillkommit städerna att själva draga försorg om tillhandahållandet av nödiga medel för bestridande av avlöning åt innehavarne av dessa tjänster och övriga med dem förenade kostnader. Bland dessa kostnader ingå tydligen utgifterna för avlöning åt de exekutionsbetjänte, som finnas erforderliga för att sätta en stadsfogde i stånd att få de till hans tjänst hörande göromål behörigen förrättade.

Från vad sålunda i allmänhet gäller gör bestående lagstiftning icke till förmån för Stockholms stad något undantag i den riktning, att skyldigheten att avlöna exekutionsbetjäningen därstädes skulle i större eller mindre omfattning vila å statsverket. I likhet med löneregleringskommittén har jag ej heller funnit någon av åtagande eller annan särskild rättsgrund härflytande förpliktelse för staten i berörda hänseende vara påvisad, och måste jag därför anse Stockholms stad vara lika med rikets städer i allmänhet skyldig att svara för avlöningen åt stadens exekutionsbetjäning.

Den omständigheten, att även efter det nya utsökningslagen trätt i kraft statsmedel anvisats till omförmälda avlöning, är i följd härav att tillskriva skälighets- och billighetshänsyn, förestavade av förut anmärkta, för Stockholm i motsats till övriga städer särskilda förhållanden. Då nu sådana förhållanden alltjämt föreligga samt även i övrigt, på sätt av löneregleringskommittén anförts, skäl tala för, att statsmedel fortfarande böra anslås för nämnda ändamål, anser jag någon ändring i detta sakförhållande icke böra ifrågasättas.

Överståthållarämbetets förevarande framställning innebär, att en dylik statens mellankomst borde ske på det sätt, att statsverket övertoge ansvaret för avlöningen till de för andre stadsfogdetjänsten erforderliga exekutionsbetjänte.

Detta ämbetets förslag kan jag icke i dess helhet tillstyrka.

Det är ovan påpekat, hurusom med den av förhållandenas utveckling föranledda stegringen av totalkostnaden för exekutionsbetjäningen i Stockholm det utgående statsanslagets karaktär att utgöra allenast ett

bidrag till denna kostnads bestridande kommit att allt påtagligare framträda, och jag ansluter mig till kommitténs uttalande, att de statsmedel, som må komma att framdeles anslås till avlöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm, bibehållas vid nu för ändamålet utgående statsanslags egenskap att allenast utgöra bidrag till ifrågavarande befattningshavares avlöning.

Därvid finner jag intet avgörande skäl tala emot, att framtida statsbidrag begränsas till att avse endast de andre stadsfogden underställda exekutionsbetjäntes avlöning. Sedan förut omnämnda kommunala utredningskommitté föreslagit den fördelning av kostnaderna för exekutionsbetjäningens i Stockholm avlönande, att staden skulle ansvara för avlöningen åt förste och tredje stadsfogdens exekutionsbetjänte och statsverket för avlöningen åt andre stadsfogdens motsvarande personal, samt överståthållarämbetet lagt denna fördelning till grund för sin framställning, synes den angivna begränsningen såsom anslutande sig till en rådande uppfattning vara naturlig.

Men avlöningen till den under andre stadsfogden ställda exekutionspersonalen bör, på sätt också kommittén föreslagit, enligt min mening icke helt och hållet utan endast till en del bestridas av statsmedel.

Vidkommande storleken av det statsbidrag, jag sålunda anser mig böra förorda, finner jag till en början lika med löneregleringskommittén vara ådagalagt, att de åligganden, som jämlikt gällande föreskrifter om fördelning av göromålen mellan stadsfogdarna i Stockholm (se kungl. kungörelsen i ämnet den 15 september 1911) tillkomma andre stadsfogden, icke kunna av honom tillfredsställande besörjas med mindre antal exekutionsbetjänte, än överståthållarämbetets förslag upptager, eller fyra utöver för närvarande anställda tio, således tillhopa fjorton.

Med hänsyn därtill, att det nu utgående statsanslaget, 12,200 kronor, är synnerligen ringa i förhållande till den totala kostnaden för hela exekutionsbetjäningen i huvudstaden, för närvarande omfattande 51 exekutionsbetjänte, och då detta anslag påtagligen är otillräckligt redan för avlönandet av 14 exekutionsbetjänte hos andre stadsfogden, anser jag skäligt, att statsverkets ifrågavarande bidrag höjes. Denna höjning synes mig böra ske i form av ökning av det nu utgående ordinarie anslaget.

Vad beträffar den skäliga storleken av denna ökning, är givetvis svårt att finna en fullt objektiv grund för dess beräkning. De synpunkter, som av löneregleringskommittén anförts till stöd för dess beräkning av ökningens belopp (sid. 42—44 härovan), hava lett till ett

resultat, som synes mig kunna godtagas. Ökningen skulle enligt denna beräkning belöpa sig till 8,800 kronor, och anser jag det ökade anslagsbeloppet böra utgå från och med år 1916.

I detta sammanhang vill jag erinra om den av underståthållaren Hintze i förut omförmälda promemoria på anförda skäl gjorda framställning, att vid beviljande av bidrag, varom nu är fråga, tillika borde förklaras, att det skulle åligga Stockholms stad att med tillgodonjutande av statsbidraget bestrida kostnaderna för exekutionsbetjäningen därstädes.

Löneregleringskommittén har i liknande avseende i sitt betänkande uttalat, att, därest kommitténs förslag i ämnet vunne bifall, statsmakterna borde kunna förvänta, att genom överståthållarämbetets och Stockholms stads försorg de för staten och landets alla kommuner så viktiga tjänsteuppgifter, vilka berodde på handläggning av andre stadsfogden i Stockholm och honom underlydande, bleve i behörig tid och ordning fullgjorda.

Med föranledande av vad sålunda förekommit får jag såsom min åsikt uttala, att Stockholms stad äger skyldighet att svara för all den kostnad, som för fullgörande i behörig tid och ordning av underexekutorsgöromålen i Stockholm må erfordras utöver vad som kan täckas med för ändamålet utgående statsbidrag.

På grund av vad sålunda i ärendet anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å staten för överståthållarämbetet, i stället för det till avlöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm upptagna belopp, 12,200 kronor, från och med år 1916 såsom bidrag till avlöning åt den under andre stadsfogden i Stockholm lydande exekutionsbetjäningen anvisa ett belopp av 21,000 kronor samt till följd därav från och med år 1916 höja det å riksstaten uppförda ordinarie anslaget till överståthållarämbetet från 97,822 kronor med 8,800 kronor eller till 106,622 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Niklas A. Lindhult.